ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1465 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 4 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1903 17 ԴԵԿՏ. 1903 (Ն. Տ.)

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԳՕ ՓԱՓԱՔ

ՏԷՐ ՆԻ ՏՆՕՐԷՆ

ՏԻԳՐԱՆ ՉԻՎԷԼԷԿԵԱՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

20, ՊԱՊՂ ԱԼԻ ՃԱՏՏԷՍԻ, 20

Կ. ՊՈԼԻՍ

ԳՕ ՓԱՓԱՔ

ازمیر سوقاق قزیلهاتاق صاحب متازی د. جوله جامی عالی جاده سی نومرو ۲۰

DIRECTION DU JOURNAL ARMÉNIEN

SOURHANTAG

20, Avenue de la S. Porte

CONSTANTINOPLE

ՆՏ ՁԻ ՏՐՈՒԻԻ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՈՒՂՂՈՒԱԾ
ԱԲՐ Է ԳՐԵԼ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ՊԱՏԱՍԽԱՆ ՀԱՄԱՐ
12 ամիսը ԿԱՆԽԻԿ ղր. 75
6 » » » 40

ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ
ԹՂԹԱՏԱՐԻ ԾԱԽՔԸ ՄԵՐ ՎՐԱՅ
12 ամիսը կանխիկ ղր. 100
6 » « » 50

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ՀԱՄԱՐ
ԹՂԹԱՏԱՐԻ ԾԱԽՔԸ ՄԵՐ ՎՐԱՅ
12 ամիսը ԿԱՆԽԻԿ Ֆրգ. 22
6 » » » 11

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
ԿԸ ՍԿՍՒԻՆ
ԱՄԷՆ ԱՄՍՈՑ
10ԻՆ 20ԻՆ ԵՒ 30ԻՆ

ՀԱՆՈՒՅԱԿԻ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար տողը 5 դր.
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց
համար մասնաւոր պայմաններ

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ
ԿԸ ԼՐԱՍԱՐԱԿՈՒԻ
ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ ԱՐՇԱԼՈՑՍԻՆ

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԸ

ԿԱՐԵՒՈՐ ՀԱԿԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՍԵՂԱՆԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՇՏՕՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ

ԻՄ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ

Սուրհանդակի պատասխան ընթերցողներէն մէկը, որ առանձնէ մը ի վեր ապարէզը թողած չատ կարող գրող մըն է, բարեհաճութիւնը ունեցաւ քանի մը դիտողութիւններ ընելու իմ այն ուղղութեան վրայ որուն կը հետեւիմ տնտեսական ուսումնասիրութիւններուս մէջ։ Շնորհակալ եմ այդ բազմազբաղ անձնաւորութեան իրեն համար անհատապէս չտեսկանութիւն չունեցող խնդրոյ մը—լոկ հանրային օգուտին անունով —զբաղած ըլլալուն համար, եւ իր դիտողութիւններէն օգտուելով, կը փութամ քանի մը բացատրութիւններ աւելցնելու արդէն ծեծուած նիւթի մը վրայ, որուն կարեւորութիւնը անուրանալի է մեր ազնիւ ազգային բարգաւառման տեսակէտով(1)։

Ինդիրը կը դառնայ Ապրուստը Փորը Ասիոյ մէջ յօդուածէս չորրորդ, որուն մէջ սա սկզբունքը պաշտպանած էի թէ ժողովուրդը աւելի հոդագործ եւ ձարտարագործ պէտք է ըլլայ քան սեղանաւոր, վաճառական կամ փերեզակ (2)։ Դիտողութիւնը կ'ուղղուի բոլորովին հակառակ համոզում մը արտայայտելու համար։ Ահաւասիկ գլխաւոր բացատրութիւնները, զոր այդ պատասխանատուութիւնը հաճեցաւ ինծի տալ այս մասին.

«Եթէ լաւ մը ակնի առնենք բերուին մեր նկարագիրը կազմող ձիրքերը, ինչպէս նաեւ փորձառութիւնը որ անցեալին ուսումնասիրողներէն կը բխի, սա ճշմարտութիւնը դուրս կը ցայտէ թէ՝ մեր ժողովուրդը մասնաւոր յարմարութիւն ունի սեղանաւորական կամ վաճառականական գործերու, քան հոդագործութեան։ Ճարտարարուեստն ալ իր գործառնութեանց չարքին մէջ կը մնայ, պարագաներու ներածին չափ։ Օգտակար բան մը չըլլար մեզի հոդագործութիւնը նախադասել ուրիշ աշխատիլ, քանի որ մեր ձիրքերուն յարմարող բան մը չըլլալէ զատ, արդի պայմաններուն մէջ չհասար բան մըն ալ չէ անիկա։

«Այլ եւ այլ միջավայրերու Հայերը եթէ երբեք կրցած են քիչ չատ ակնի զարնող դիրք մը ունենալ, սեղանաւորութեամբ, վաճառականութեամբ ու քիչ մըն ալ ճարտարարուեստով եղած է անիկա, եւ ոչ երբեք հոդագործութեամբ։ Արդէն ընդհանուր առումով մը ծիշդ չէ ըսելը թէ Հայը հոդագործ է։ Սեղանաւոր ու վաճառական է մանաւանդ։ Զինքը սա ասպարէզներուն մէջ գտած են իր ձիրքերը, ու այդ չնորհիւ ինչ ինչ միջավայրերու մէջ զբաղադատարար կարեւոր տեղ մը յաղողած է չինել իրեն, հակառակ աւելի հարուստ եւ թիւով աւելի բազմամարդ ասորիէ չրջապատուած գտնուելուն։»

Այս ընդհանուր տեսութիւնները հաստատելու համար մէջտեղ կը բերէին հետեւեալ նկատողութիւնները ալ, զորս կարեւոր կը համարիմ նմանապէս արձանագրել։

«Ասիական գաւառներու մէջ, ուր կը բնակին մերազգիները, հոդագործութիւնը արդիւնաբեր քան մը չէ։ տեղական սպառումը ապահովափակ է, եւ մշակութեան արդի վիճակը անոր լիուլի կը բաւէ։ արտածութիւնը կարելի չէ արդի պայմաններուն մէջ և թերեւս կարգ մը տեղերու համար կարելի չպիտի ըլլայ եթէ նոյն իսկ երկաթուղիներ չինուին։ Շահու չատ սլզբնական կազմութիւն մը կազմող այս տեսակ գործ մը, որ եղանակներու բարեխառնութեանը եւ հաշիւի տակ չինյող ուրիշ չատ մը բնական պայմաններու ալ կապուած է, չի կրնար տնտեսական բարգաւաճումի զօրաւոր կռուան մը ըլլալ։ Մինչդեռ վաճառականական ու սեղանաւորական ձեռնարկները, որոնք աւելի հաչիւի գործեր են եւ որոնց մէջ յաղողութիւնը աւելի անձին ճարպիկութենէն ու գործնեութենէն կախում ունի, հարստութեան աւելի հաստատ կառոյցներ կ'ընծայեն։

«Ասիկա կը հաստատուի մեր միջավայրին պատկանող երկու ուրիշ ազգերու օրինակովներ ալ։ եթէ Յոյները եւ Հրեաները կրցած են իրենց այնքան կարեւոր տեղ մը չինել այլեւայլ հրապարակներու վրայ, անիկայ պարզապէս սեղանաւոր ու վաճառական ըլլալնուն հետեւանքն է։

«Այդ չնորհիւ կազմուած են Ռոչիլներու, Հիրշերու, Պլայխրէօտերներու, Ռամճանօներու, կամ Վալիանոներու, Բալիներու, Զաբրաներու, Զարիֆիներու եւ Զաֆիրօպուլօներու հարըստութիւնները։ Ո՞ւր է հատ մը գոնէ հարստացող հոդագործը ատոնց դէմ, նոյն իսկ ձարտարագործութեամբ հարստացողները բացառութիւններ են եւ, երկրորդական վիճակի մէջ մնացած։

«Կովկասի մէջ մինչեւնոյնը կը տեսնենք։ Հոդագործ հարուստներ չկան, վաճառական, սեղանաւոր ու ձարտարագործ՝ այո։ Հնդկաստանի մէջ ալ նոյն վիճակը տեսնուած էր։ Հոդագործութեան՝ մեր ձիրքերուն չարմարող, եւ մեր գտնուած միջավայրերուն մէջ հարստութիւն արտադրող միջոց մը չըլլալը բացայայտ է ուրեմն։»

* *

Ասոնք են սա դիտողութիւնները, որոնք կը ներկայացուին հոդագործութեան ծաւալումին չափազանց կարեւորութիւն մը տուած ըլլալս ապացուցանելու համար։

Տնտեսագիտական եզրերու մէջ ամփոփելով այս գաղափարները, հետեւեալ նախադասութեան հանդէպ կը գտնուինք. «Մեզի համար աւելի օգտակար է հարստութեան չրջագայութեան (circulation de la richesse) գործառնութիւններուն հետամուտ ըլլալ, քան հարստութիւնը արտադրող գործերու (production de la richesse)։»

Ինչ որ կ'ուզեմ չեղտել, սա համոզումն է թէ՝ բոլոր այն տեղերը ուր հողը բերրի է և ուր ճարտարագործութեան հնարաւորութիւններ կան, հոդագործութիւնն ու անոր իբր անմիջական օժանդակ ճարտարագործութիւնը (այսինքն հարստութիւն արտադրող գործերը) ընդհանուրին աչքին պէտք է նախապատուութիւն ունենան՝ սեղանաւորութեան և նոյն իսկ վաճառականութեան վրայ, որոնք արդէն բաղդատարար քիչ մարդիկ կրնան զբաղեցնել ու ապրեցնել։

Մեր սեղանաւորական ու վաճառականական գործերու ունեցած չարմարութիւնը— որ չատ չուր վերցնող բան մըն է արդէն—չի կրնար անտեսագիտական ճշմարտութիւնները փոխել։ Նը կատել կուտամ նախ թէ՝ այդ չարմարութիւնը չատ տոկունութիւն չերատայատ, երբ արեւմտեան սեղանաւորութեան ու վաճառականութեան մըրցակցութեանը հանդէպ կը գտնուի։

Այսպէս, Հնդկահայերու մեծ հարստութիւններէն քան մը չմնաց, երբ անգլ. մրցումը եկաւ. միեւնոյն վիճակը տեսնուեցաւ նաև Պոլսոյ հրապարակին վրայ, ուր հին սարրաֆներուն ու բալիցաձիներուն փայլուն դիրքին չեն կրնար բաղդատուիլ հիմա մեր ցանցառ թիւով սեղանաւորական և առեւտրական հաստատութիւնները։

Արդի սեղանաւորութիւնն ու վաճառականութիւնը աւելի գիտութեան և դրամագլուխի գործեր են, քան ճարպիկութեան։ Կասկած չկայ թէ՝ պարագան քիչ մը փոխուելուն է նաև հոդագործութեան համար։ Սակայն մշակութեան մէջ աւելի դիւրին է քիչ տառակով գործ տեսնել, քան սեղանաւորութեան կամ վաճառականութեան մէջ։

Ռուսիոյ մէջ հոդագործութիւնը գիւղացիին գլխաւոր գործն է, մինչդեռ քաղքենին օրէ օր ճարտարագործութեան հետամուտ կ'ըլլայ։ Մեր հայրերուն ըմբռնած ձեւով վաճառականութիւնը —այսինքն դրամագլուխ ուղեցող եւ մէկ կողմէն գնելով միւս կողմէն ծախող միջնորդի դեր մը— օրէ օր պատիւէ կ'իյնայ։ Սեղանաւորութիւնը կը վերածուի արեւմտեան ձեւին, այսինքն մեծ դրամագլուխներու պարագաներ դիւրաւորութիւնները կը տեսնենք։ Կովկասի մէջ մինչեւնոյնը կը տեսնենք։ Հողագործ հարուստներ չկան, վաճառական, սեղանաւոր ու ճարտարագործ՝ այո։ Հնդկաստանի մէջ ալ նոյն վիճակը տեսնուեցաւ նաև Պոլսոյ հրապարակին վրայ, ուր հին սարրաֆներուն ու բալիցաձիներուն փայլուն դիրքին չեն կրնար բաղդատուիլ հիմա մեր ցանցառ թիւով սեղանաւորական և առեւտրական հաստատութիւնները։

Արդի սեղանաւորութիւնն ու վաճառականութիւնը աւելի գիտութեան և դրամագլուխի գործեր են, քան ճարպիկութեան։ Կասկած չկայ թէ՝ պարագան քիչ մը փոխուելուն է նաև հոդագործութեան համար։ Սակայն մշակութեան մէջ աւելի դիւրին է քիչ տառակով գործ տեսնել, քան սեղանաւորութեան կամ վաճառականութեան մէջ։

Ռուսիոյ մէջ հոդագործութիւնը գիւղացիին գլխաւոր գործն է, մինչդեռ քաղքենին օրէ օր ճարտարագործութեան հետամուտ կ'ըլլայ։ Մեր հայրերուն ըմբռնած ձեւով վաճառականութիւնը —այսինքն դրամագլուխ ուղեցող եւ մէկ կողմէն գնելով միւս կողմէն ծախող միջնորդի դեր մը— օրէ օր պատիւէ կ'իյնայ։ Սեղանաւորութիւնը կը վերածուի արեւմտեան ձեւին, այսինքն մեծ դրամագլուխներու պարագաներ դիւրաւորութիւնները կը տեսնենք։ Եթէ անցեալին մէջ քիչ մը անանկ եղած է անոնց տեսական պարագաները աղդեցութեամբը, հիմա վիճակը բոլորովին տարբեր է և հետզհետէ լաւագոյն օրեր կը պատրաստուին Փոքր Ասիոյ հոդագործութեան և ճարտարարուեստին համար։

Պէտք է աւելցնեմ նաև սա դիտողութիւնը թէ՝ Յոյներու և Հրեաներու օրինակը չատ վճռական չէ։ Հարուստ Յոյներ եւ հարուստ Հրեաներ կան աշխարհիս ամէն կողմը. սակայն ընդհանուր առմամբ հարուստ ժողովուրդներ չեն Յոյները եւ Հրեաները. և դիտել կուտամ թէ՝ աղւեայլ միջավայրերու տեսակէտով՝ նոյն իսկ այդ միջավայրերուն ալ ամենէն հարուստները չեն անոնք։

Թէև չեմ համաձայներ իբր բացարձակ սկզբունք պնդել, սակայն գոնէ չատ մը օրինակներով ապացուցուած ճշմարտութիւն մըն է թէ՝ չարատարող ժողովուրդ մը չի կրնար հարուստ ըլլալ, իսկ է թէ արտադրող ժողովուրդներ ալ կան որոնք հարուստ չեն, օրինակի համար Զինացիները. սակայն յաջողքը արտադրելու գրաւեցանը չէ, այլ Զինաստանի՝ անտեսական պարագաներէ եւ յարաբերութեան միջոցներէ զուրկ ըլլալուն։ Աչխարհիս ամէնէն վաճառական ժողովուրդը, անգլիական ազգը, արտադրող մըն է նորէն իր լայնածաւալ ճարտարագործութեամբը. առանց այդ ճարտարագործութեան՝ իր վաճառականութիւնը նշանակութիւն չպիտի ունենար. իսկ վաճառականութեամբ իր նախնական պէտքերը կը հայթայթէ, կամ իր ճարտարարուեստին արտադրութիւնները կ'արտածէ, եւ ոչ թէ պարզ միջնորդ մըն է մէկ կողմէն առնելու եւ միւս կողմէն ծախելու համար։

Հողը ժողովուրդներու մեծ անուշիկը եւ զորավոգութիւն մըն է. պէտք է հանրային հարստութեան կռնդը դասնիլ անկից, բոլոր այն տեղերը ուր բարեբերութիւն կա։ Ճարտարարուեստը արդի քաղաքակրթութեան պէտքերուն մեծագոյն մասին աղբիւրն է. անիկա կ'աւելցնէ հողին արտադրութեանց արժէքը։ Մեծ խնամ տանելու է հետեւապէս ծաւալումին։ Կասկած չկայ միեւնոյն ատեն թէ պէտք չէ անարգել վաճառականութիւնն ու սեղանաւորութիւնը. քաղաքներու մէջ կարեւոր դիրքեր կան զորս պէտք չէ կորնչցնել, կարելի է մեծ հարստութիւններ դիզել սեղանաւորութեամբ ու վաճառականութեամբ. սակայն ընդհանուրին գործը չէ անիկա։ քիչեր միայն կրնան յաջողիլ։

Ու՝ վերջապէս՝ հողագործութիւնն ու ճարտարարուեստը ժողովուրդը կը կապեն իրենց միջավայրին, իրենց գիւղին, իրենց ծնած տեղին, ինչ որ չատ մեծ բարիք մըն է ինքնին։

Սերսեր

ԿՕՊԷԼ

Ամէն տարի այս առիւնները, Ուղեղի ճարտարագործութեան իշխանները դէպի հիւսիս կ'ուղղեն իրենց ակռը, չողչողուն մրցանակի մը չլացքէն։

Տարուան այս եղանակին մէջ է որ կը բաժնուի Նօպէլի մրցանակը, Համաճարի և Տաղանդի զաւակներուն միջեւ։

* *

Դրամին աւերտ եղբայրակցութիւնը վայելող մը՝ հազուագիւտ է որ դասուղութիւն մը ունենայ այնչափ անկախ, ըմբռնումէ մը այնչափ նուրբ և իտէալ մը այնչափ բարձր, որպէսի է Նօպէլինը։

Նօպէլ պատկառելի եղաւ, որովհետեւ Ուղեղին ուժովը տիրացաւ ոսկեղէն միլիոններու։ բայց Նօպէլ մանաւանդ հնանալի համբաւ մը հիւսեց իր անունին չուրջը, անոր համար որ անիկա չա՛տ, բայց չատ տարբեր մտածեց Մեսաղրի սովորական երկրպագուներէն։

Ինք չեղաւ ոսկեփայլ այն մարդամեքենաներէն, որոնք մետաղը կը հաւաքեն, անոր երկրպագելու գերագոյն նպատակով միայն։

Նօպէլ վեր կեցաւ ամբոխէն, ու մանաւանդ բարձր մտածեց՝ մտադրաղանգ խուժանէն։

* * *

Սառոյցներու երկրի մը մէջ ծնած է Ալֆրէտ Նօպէլ, բայց ո՛չ մէկը երկրին չափ բաւական սիրտ մը ունեցած է ազգերու խաղաղութեան գաղափարին հանդէպ։

Շուէտացի այդ գործարանատէրը համալխարհային համբաւ մը կը վայելէր Եւրոպայի մէջ։ Իր անունը կը լըսուէր պուլվառներուն վրայ, ինչպէս Սեւ Բազաքին՝ Պաքուի՝ նաւթահորերուն մօտ, կամ Իտալիոյ ներմին կլիմային տակ։

Հնարիչ մը եղաւ Նօպէլ, բայց ոչ սովորական մարդ մը։

Նիւթերով զբաղեցաւ ինք, և առնչութեամբ չինեց իր նիւթական հարստութիւնը, բայց տակիկա անհիւթ գաղափարական մը նուիրելու համար։

Նիւթի տէր Նօպէլէն աւելի, Մարքի Աշ Սրտի տէր Նօպէլն է պաշտելին։

* *

Մեռած ատեն, Ալֆրէտ Նօպէլ 45 միլիոն ֆրանքի հարստութիւն մը ունէր։

Բառասունըհինգ միլիոն ֆրանքը բան մը չէ այսօր, բայց բաւական է միլիոնաւորի մը անուն մը չինելու եւրոպացիի մը համար։

Այդ հարստութեան բաժանումին է որ անմահացուց Նօպէլը։

Զաւակ չունէր, որովհետեւ իր զբաղումներուն մէջ ժամանակ չէր ունեցած ամուսնանալու։

Կեանքին վերջին օրերուն, իրեն համար մտանուոր զբաղումի առարկայ մը եղաւ իր հարստութիւնը։

Եթէ զաւակ չունէր, կրնար ազգականներու բաժնել զայն. բայց Նօպէլ չատ առողջ կը մտածէր, ու չատ ալ անզգած էր իր գաղտնութեանը մէջ։

Ինք չէր կրնար հակնալ թէ ինչու որ և է մէկը ճոխ հարստութիւն մը վայելէ, առանց աչխատութեան, առանց ճիգի, առանց նոյն իսկ պզտիկ յոգնութեան մը։

Իրեն համար բացարձակապէս անհասկնալի էր անգործ գումարներ ձգել ասոր անոր, պարզապէս անոր համար որ արեւնակցութեան կապ մը ունէին իրեն հետ։

Առանց անձնական արժանիքի և աչխատութեան հարստութեան մը տիրանալ՝ ծուլութեան վարժուիլ կը նշանակէր. և ասոր համար է որ իր ազգականներուն երեսին պոռաց.

—Իմ ատացուածքներուս վրայ յոյս մի դնէք։ Իմ մեռնելէս վերջը անոնք ձեր գրպանը չպիտի մտնեն։

1896ին, երբ իր մօրը մօտ էր, Նօպէլ իր վարդապետութիւնը կը պարզէր երկու մտերիմներու։

«Ես կատարեալ ռամկավարական մըն եմ, կ'ըսէր, բայց չափաւոր ատենով։ Փորձառութիւնը տոլեցուցած է ինծի թէ ժառանգութեամբ ստացուած մեծ հարստութիւնները երբեք երջանկութիւն չեն բերեր. անոնք մի միայն ատացողին կարողութիւնները քթացնելու կը ծառայեն։ Ասոր համար մեծագումար հարստութիւն մը ունեցող մէկը պէտք չէ անոր մէկ պզտիկ մասէն աւելի դրամ ձգէ իր ժառանգորդներուն, նոյնիսկ իր ուղղակի ժառանգորդներուն։ Անբաւութիւն է անոնց ձգել մեծագումար դրամ որուն արժանի չեն եղած իրենք, որ կը նպաստէ ծուլութեան և արգելք կ'ըլլայ անհատական ձեռներէցութեան կարողութեան բնական աճումին՝ այսինքն ինքն իրեն համար անկախ դիրք մը ստեղծելու ձգտումին»։

Մեռնելէն քանի մը ամիս առաջ, Նօպէլ կ'ըսէր.

—Երեք՛ չեմ կրնար բան մը ձգել գործող մարդու մը։ Եթէ այնպէս ընեմ պատճառ պիտի ըլլամ որ անիկա աչխատելէ դադրելու փորձութեան մէջ իյնայ։

* *

Շուէտացի գործարանատէրը գործնականապէս հաստատեց թէ ո՛րչափ անկեղծ էր իր վարդապետութիւնը մէջ։

Իր իտէային համաձայն, պատրաստեց կտակ մը, որով իր քովնդակ հարստութիւնը կը յատկացնէր մրցանակի մը, անունը պահպանած Նօպէլի մրցանակը։

Կտակուած եղկու միլիոն ոսկեղինի տարեկան տոկոսը հինգ հաւասար մասերու պիտի բաժնուէր, կտակագրին հետեւեալ արտադրութեամբ.—

«Ամբողջ գումարը հինգ հաւասար մասերու պիտի բաժնուի, մէկը տրուելու համար այն մարդուն որ ամէնէն կարեւոր գիւտը կամ հնարումը ըրած է բնական Գիտութիւններ մէջ. միւսը՝ այն մարդուն որ ամէնէն կարեւոր գիւտը ըրած կամ ամենահին յառաջդիմութիւնը մտցուցած է Քիմիագիտութեան մէջ, երրորդը Բնախօսագիտութեան կամ Բժշկութեան մէջ ամէնէն կարեւոր գիւտը ըրողին. չորրորդը այն մարդուն որ գաղափարին ամենէն նշանակելի գրաւականը արտադրած է, եւ հինգերորդը անոր որ ամէնէն մեծ կամ ամէնէն լաւ գործը ըրած է ազգերու համերաչխութեան, բանակներու զեղչման եւ խաղաղութեան համաժողովներու կազմութեան եւ ծաւալման համար։»

Նօպէլ կտակագրին մէջ բացատրապէս փափաք կը յայտնէ որ մրցանակներ բաչխուած առնն, որ եւ է խըտրութիւն չդրուի ազգութեան մասին, որպէս զի մրցանակը ամէնէն արժանաւորին իյնայ։

Փորձառութեան և սուր դիտողութեան մը վրայ հիմնուած է այս մրցանակին Նօպէլ գիտութեան համար մրցանակ մը հաստատից, որովհետեւ կը սեպէր թէ զուտ գիտութեան յատկացուած պարգեւները չատ քիչ էին, եւ չատ մը մեծանուն գիւտերու հեղինակներ խեղճութեան մէջ կը մոռցուէին եթէ բախտը չօգնէր իրենց դրամ ալ դիզելուն։

Չորրորդ մրցանակը անոր համար հաստատեց Նօպէլ, որովհետեւ իր վերջին տարիներուն մէջ չափազանց կը սիրէր բանաստեղծութիւններ կարդալ, ու եթէ միայն գաղափարին, զուտ գրական երկերու յատկացուց իր մրցանակը, տակիկա ալ պատիւ կը բերէ իր նուրբ դատողութեան։

Հինգերորդ մրցանակը կը հաստատէր, «որուելու համար անոր որ ամէնէն մեծ յառաջդիմութիւնը ընել ըլած էր Եւրոպայի՝ դէպի աւելերական խաղաղութեան գաղափարը։» Ինչ արդէն չկրմ հաւատացող մըն էր Ամերիկայի Մ. Նահանգներուն դէմ Եւրոպական Միացած Նահանգներու մը կազմութեան։

Մրցանակները բաժնուիլ սկսան 1900ին, եւ անկէ ի վեր ամէն տարի կանոնաւորապէս 8000ական ոսկի կը տրուի Մարքի գործունէութեան հինգ տարբեր ներկայացուցիչներուն։

Նօպէլ արժանի է բովանդակ աչխարհի երախտագիտութեանը, որովհետեւ իր մտածումին եւ գրամին ուժովը ամլութենէ և փճացումէ ազատեց Հնձարները եւ Տաղանդները, մարդկութեան երջանկութեանը ծառայեցնելու համար զանոնք։

ՅԱՆԴԻՄԵՆ

ՏԵՂԱԳՐԱԿԱՆ

ՇԱՊԻՆ-ԴԱՐԱՀԻՍԱՐ

ԴԻՐՔԸ.— ԴՊՐՈՑՆԵՐԸ.— ԱՌԱՋՆՈՐԴԸ.— ՇԷՆՔԵՐԸ.—ՀՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ.—ԱՑԳԻՆԵՐԸ.—ՈՒԽՏԱՏԵԼԻՆԵՐԸ.— ՀԱՒՔԵՐԸ.

Աղատրիկ ձորի մը լայնկեզ տափարակութեանը վրայ, լերկ լեռներու չըլթայցուէմին մէջ բանաւոած հիանալի դիրքով քաղաք մըն է Դարահիսար, որուն երկինքը չինչ է, օդը՝ կեանքոտ ու չուրը զուլալ։

Սըվազի չորս սանճաքներէն մէկն է սա։ Ունի 3200 տուն բնակիչ։ Չորս թաղերու կը բաժնուի։ Փողոցները մաքուր ու կանոնաւոր են, տուներն ալ ընդհանրապէս չքեղ։ Երկու հատիկ եկեղեցի ունի։ Մէկը Աստուածամայր, ուր միւռոն՝ Ս. Փրկիչ. առաջինը գեղեցիկ է ու [հարուստ, իսկ երկրորդը աղքատիկ։

Աղգ. երկսեռ դպրոցը նահկեղ դիրճակ մը ունի։ Տղաքները աչխոյժ են։ Ուսուցչական մարմինը կազմ անձնաւորութիւններ կը համբէ իր մէջ, [illegible]։ Աստուածաշունչի կենդրանական աչակերտն է, Զ[illegible], որ Սըվազի Աղգ. որքանցի անդրանիկ չըր-

Ջանաւարտներէն է, ու դեռ ուրիշներ, որոնք իրենց արժանիքը ունին։ Տեղական գործը փոխն ի փոխ կը կառավարեն Մ. էֆ. Հալաճեան, փորձ ու կարող անձ մը, ու Գ. էֆ. Օղանեան գաւառացի գրող մը։ Մասնաւոր չէնքի մը մէջ կը ծաղկի մանկապարտէզը, ուր անուշ պզտիկներ կը յաճախեն ուրախութեամբ, եւ խաղի ու պարի զըւարթ կեանքը կ'ապրին աղւոր ու առողջ աղաւնիներու պէս։ Տեղւոյս Առաջնորդին, Սասունեան Վ.ի հոգածութիւնն ու գործունէութիւնը ամէն կասկածէ վեր է, կրթական, եկեղեցական գործերու մէջ ալ։ Ու այս արմաշականին գործունէութիւնը առանց թմրելի է միշտ։

Տեղացիները տնտեսապէս ո՛չ արգահատելի ոչ ալ նախանձելի վիճակ մը ունին։ Իրենց եղը զիրենք կը ապրէ ըսե՞մ։ Ու կը սխալի՞մ երբ գրեմ թէ դերձակութիւն, դարբնութիւն, պղնձագործութիւն, ատաղձագործութիւն ու նպարավաճառութիւն հետեւողներ ունին Հայերէն միայն, թէեւ ջուլհակութիւնը՝ ամէն տուն մուտ գըտած է։ Իսկ վաճառականութիւնը մեծապէս ձեռքն է. ընդարձակ ընդունակութիւն մը, որ դեռ թօշնած չէ։ Ջոջերը տեղաւորուած են երկու մեծ պանդոկներու մէջ, որոնցմէ մէկը Եկեղեցիին կը պատկանի ու միւսը հայ մայնքին։

Ցիշուելու արժանի չէնքերն են. կառավարական ապարանքը, զօրանոցը, բաղնիքներ, հիւանդանոց մը. հանրային պարտէզը, մզկիթներ ու փառաւոր տուներ։ Իսկ իբրեւ հնութիւն յաւէտ կարեւոր են բերդի մը հետքերը, որոնք հարաւէն ի վար կ'փռուին։ Մէջը կ'երեւին զարմանալի չէնքերու բեկորներ, սանդուխներու չարքեր, ջուրերու «սահրինջ»ներ, մթին ճամբաներ, կանգուն կամարներ եւն.։ Ու միջնաբերդը ամբողջութեամբ կը կենայ կեդրոնը, ուրկէ բոլորտիքը կը դիտէ խրոխտաբար։ Բերդին դիմաց կը գտնուի Ղազան Ղայա քարալեռը, ուրկէ վար կը վազեն փրփրոտ ջուրեր, որոնք ջրվէժի անուշ տեսքը կ'ընծայեն անցորդին աչքերուն։

Բաղքէն կէս ժամ դուրսը, ընդարձակ տարածութեան մը վրայ, ցցըքուած են կեանքոտ եւ հմայքոտ այգիները, ուր խնձորի եւ հաճարի կեանքը կ'ապրին հարուստ ու աղքատ ամբողջ հինգ ամիս, ջինջ երկնքի մը տակ, կեանքոտ օդին մէջ։ Այգիները խառնուտիկ գօտի մը կը կապեն Գարահիսարի մէջքին։ Այգիներուն ոտքը կը լուայ Խասաառ ջուրը։ Իսկ Գարահիսարի միակ գետն է Թերմէյէ, հին Կեբանոսը, որ վերերը կը կոչուի Ուզուն Կէօլ, մէջտեղերը՝ Ճէօղլէճի, ու վարերը՝ Առաքել օղլու Կէօլ։ Այս գետին Ճէօղլէճի ըսուած տեղը՝ ամէն տարի մարդազոհ մը կ'ունենայ։

Բաղքին, այգիներուն, բերդին, բլուրներուն, ժայռերուն ու դաշտերուն մէջ կը տեսնուին ուխտատեղիներ, ճգնարաններ, մատուռներու եւ եկեղեցիներու հետքեր։

Ասոնց մէջ նշանաւորներն են Ասպասա (Աստուած պահէ սա(՞) ջուրը, Ս. Սարգիս ու Ս. Եղիա քարերը, Ս. Թորոս, Արտին Աստուածամայր, Բարին Աստուածամայր, Հազին աղբիւրը եւ ուրիշներ։

Երկու նշանաւոր հանքեր կան հոս, պաղլեղի ու արծաթախառն կապարի, որոնք տեղացիներու կողմէ կը շահագործուին։ Իսկ Ղազանղայայի համար ալ կարծիք յայտնած են հնախօյզները թէ իր մեծ փորին մէջ հանքեր կը թանգուղէ։

Շ. Գարահիսար շրջակայ քաղաքներու՝ Սվազի, Սամսոնի, Կիրասոնի, Ճանիկի, Օրտուի, Թրիպոլիի եւն. հետ հաղորդակցութեան մէջ ըլլալով, կը ներածէ գլխաւորաբար ալիւր, կաշի, բուրդ, եղ, պանիր եւլն.։ Կ'արտածէ պաղլեղ, դգալ, թերէ, օղի, պտուղներ, մասնաւորապէս «Բիւրտ ելմէզ» անձն եւ չոր թութ։ Զմոռնամ յիշելու թէ պաղլեղի հանքին համար կը կոչուի Շապին, ու չուրջի սեւ լեռներուն պատճառաւ Գարահիսար։ Իսկ հին անունն էր՝ Նիկոպոլիս, զոր Պոմպէոս չինած է, կ'ըսեն։

Ց.

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ կառավարութիւնը ընդունեց է Անգլիոյ առաջարկը, որով այս վերջինը կը խոստանար 100 միլիոն թուման փոխ տալ, պայմանաւ որ կարգ մը հանքերու շահագործման մենաշնորհը տրուի Անգլ. ընկերութեան մը, 100 տարի պայմանաժամով։ Պարսիկ կառավարութիւնը երբ այս 100 միլիոն թումանը ստանայ, նախ եւ առաջ անոր 70 միլիոն թումանով պիտի վճարէ ռուս կառավարութեան ունեցած պարտքը, որով մեծապէս պիտի զեղչուի Պարսկաստանի արտասահմանի մէջ ունեցած պարտքը,

ԱՒՍՏՐԻՈՅ-ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ ԵՒ ԻՏԱԼԻՈՅ միջեւ առեւտրական առժամեայ դաշնագրի մը կնքման բանակցութիւնները խզուած են, կ'ըսէ «Ինֆորմացիոն» թերթը, որ այս առթիւ կը յարէ թէ Իտալիոյ՝ Աւստրիա-Հունգարիա ըրած արտածութեանց համագումար արժէքն է 126,000,000 ֆր.։ Իսկ Աւստրիոյ-Հունգարիոյ կողմէ Իտալիա եղած արտածումներուն գալով, նոյն թերթը կ'ըսէ թէ առնուազն 50 միլիոնը ատաղձ և 35 միլիոնը ձի ըլլալով, հակառակ պարագային Իտալիա պիտի կրնայ իր ատաղձի պէտքը հայթայթել Թուրքիայէն, և ձիերն ալ Հարաւ. Ամերիկայէն։ Նոյն թերթը ի վերջոյ կ'ըսէ թէ Թուրքիա ամէնէն անտառաշատ երկիրներէն մէկն է, և պիտի կրնայ գոհացնել ատաղձի մասին Իտալիոյ ունեցած ամբողջ պէտքը, որով Իտալիա այլեւս չպիտի հարկադրուի դիմելու Աւստրիոյ-Հունգարիոյ ատաղձին։

ՆՕՊԷԼԻ բնագիտական մրցանակը շահեցան Տէր եւ Տիկին Քիւրի, ինչպէս գրեցինք արդէն, Ռատիումի հրաշալի յատկութիւններ երեւան հանելով։ Բախտաւոր ամոլը կը բնակի Բարիզի հարաւային կողմերը, խոնարհ վիլլայի մը մէջ։ Բրօֆ. Քիւրի կենցաղով և արտաքին երեւոյթով ալ խոնարհ մարդ մըն է, Թղթակից մը հարցուցեր է թէ ի՛նչ պիտի ընէ իրեն բաժին ինկած պարգեւը։

—Դեռ չեմ գիտեր իսկ թէ ո՛րչափ է մեզի տրուելիք գումարը, ըսեր է Բրօֆ. Քիւրի, բայց ինչ որ ալ ըլլայ, անոր օգնութեամբ պիտի կրնամ ասկէ վերջը աւելի մեծ ժամանակ յատկացնել գիտական հետախուզութիւններու։ Մենք, Ֆրանսացի բրոֆեսէօրներս, այնչափ բարձր թոշակներ չենք ստանար, և հետեւաբար ստիպուած ենք մեր ժամանակին մէկ մասը ուսուցչութեամբ անցընել։ Հիմայ միտք չունիմ ձգելու դասախօսութիւններս, այլ միայն պիտի զեղչեմ անոնց թիւը, որպէսզի կարենամ աւելի ժամանակ յատկացնել նախասիրած գործիս։

Տիկին Քիւրի, որ առաջին կին բնագէտն է խոշոր մրցանակի մը արժանացող, թէեւ շատ յոգնած է, բայց կըրնայ շարունակել իր գործը՝ իբրեւ բնագիտութեան ուսուցիչ։ Իր աշակերտուհիները երբ չրջանաւարտ ըլլան, պիտի կրնան ապրուստ ճարել իբրեւ ուսուցչուհի լիսէններու։

⁂ Բրօֆ. Ֆինսէն, Տանըմարքացի այն գիտնականը որ բժշկութեան մրցանակը շահեցաւ, ամէն օր կ'աշխատի և նոր հետազօտութիւններ կը կատարէ ելեկտրական լոյսի ճառագայթներուն ազդեցութեան մասին։ Բրօֆ. Ֆինսէնի լուսաբուժական մեթոտին շնորհիւ, Տանըմարքայի մէջ 1000է աւելի հիւանդներ բոլորովին բժշկուած են լիւբիւս կոչուած մորթախտէն։ Ճիշդ մրցանակը բաժնուած օրը, Քոբէնհակի մէջ լուր ելաւ թէ Ֆինսէնի Լուսաբուժական Հաստատութիւնը 8333 անգլ. ոսկի նուէր ստացած է։ Նուիրատուներն են բրոֆէսէօրը ինքը և երկու Դանիացի վաճառականներ. իւրաքանչիւրը 50,000 քրոնէն տուած է։ Բրոֆ. Ֆինսէն, որ հազիւ 43 տարեկան կայ, ջրգողութենէ կը տառապի, թէև ասիկա արգելք մը չէ իր հետախուզութեանց շարունակութեան։ Իր լուսաբուժական փորձերը սկսաւ տասը տարի առաջ։

⁂ Նօպէլի մրցանակին արժանացող առաջին անգլիացին եղաւ երեսփոխան մը, Պ. Քրիմըր, որ խաղաղութեան մրցանակը շահեցաւ։ Պ. Քրիմըր 65 տարեկան է. 28 տարիէ ի վեր քարտուղար է Միջազգային Իրաւարարական Դաշնակցութեան, եւ Եւրոպայի բոլոր երկիրները պտտած է, ջատագովելով իր նպատակը։ Կ'ըսուի թէ Պ. Քրիմըր իր ստացած մրցանակը, 8000 ոսկի, իր անձնականին ծախսելու տեղ, պիտի յատկացնէ բուն իսկ Պ. Նօպէլի նպատակին, այսինքն միջազգային խաղաղութեան և իրաւարարութեան դատին յառաջդիմութեան։

⁂ Այս տարի բաժնուած մրցանակներուն համագումարն էր 40,000 անգլ. ոսկի։

ՖԵՐՄԱՆԻՈՅ ամէնէն լուրջ թերթերէն մէկը կը հաստատէ այն զրոյցը թէ Վիլհէլմ կայսրը պտոյտ մը պիտի կատարէ Միջերկրականի մէջ։ Ն. Վեհափառութիւնը ճամբայ պիտի ելլէ Տարեգլուխէն վերջը։ Բժիշկները խորհուրդ տուած են որ այս ճամբորդութիւնը տեղի ունենայ, վասնզի ըլլալով թէ հարաւի փոշեզերծ և տաք ծովային օդը մեծապէս պիտի նպաստէ կայսեր չնչառական գործարաններուն։

ՔԱՂՑԿԵՂԸ ասկէ վերջը բուժելի է, կ'ըսէ անգլիացի գիտնական մը, Տոքթ. Հէնրի Մորրիս, որ անցեալ օր ընդարձակ բանախօսութիւն մը ըրաւ այս նիւթին վրայ։ Տոքթ. Մորրիս ըսաւ թէ փտած ակռաները կը նպաստեն քաղցկեղին (քանսէռ)։ Անգլիացի գիտնականը գիտել տուաւ թէ տասնըհինգ տարիէ ի վեր քաղցկեղը բուժելու համար գիտնականները միայն միքրոպը փնտռեցին, և շատ քիչ անգամ բուն իսկ քաղցկեղին ուղղեցին իրենց ուշադրութիւնը։ Բայց հիմայ ետ դարձած են այդ սխալ դրութենէն։

„ՀՐԱՇԱԳՈՐԾ ՔԱՀԱՆԱՆ"

Օռէսայի բժշկական ընկերակցութիւնը արտասովոր աղերսագիր մը մատուցած է քաղաքին ռուս Մեդրոպոլիտին, խնդրելով որ իր ազդեցութիւնը ի գործ դնէ, վերջ տալու համար այն «ջլախտային» տեսարաններուն որոնց թատր կ'ըլլայ յաճախ Օռէսայի Նաւահանգստին եկեղեցին։

Խնդիրը բաւական անհաւատալի հանգամանք մը ունի։

Օռէսայի այդ եկեղեցին մէջ երբեմն արարողութիւններ կը կատարուին ռուս քահանայի մը կողմէ, որ արտասովոր համբաւ մը չահած է ժողովուրդին ստորին խաւերուն մէջ, իբրեւ հրաշագործ և բժշկող զանազան մարմնաւոր հիւանդութիւններու։ Այն օրը որ ծանուցուած ըլլայ թէ «հրաշագործ» քահանան պատարագ պիտի մատուցանէ, եկեղեցին կը լեցուի խուռն բազմութեամբ մը, որուն մէջ կարեւոր թիւ մը կը կազմեն ամէն տեսակ հիւանդութիւններով վարակուած աղքատ մարդիկ։ Կաղին և կոյրին հետ քով քովի կը տեսնուին երեւութապէս առողջ մարդիկ, որոնք կը պատկանին այն դասակարգին որ «հոգիով հիւանդ» անունով ծանօթ է Ռուսիոյ մէջ։ «Հրաշագործ» տէրտէրը հազիւ խորանին վրայ երեւցած, այս վերջինները իրենք իրենցմէ կ'ելլեն։ Իրենց հասակին ամբողջ երկայնութեամբը կ'երկրպագեն, եկեղեցիին քարէ յատակը կը համբուրեն, կը հառաչեն եւ կը պոռան, եւ շատ անգամ ջղային գալարումներ կ'ունենան, որ շատ աննպաստ տպաւորութիւն կ'ընէ սովորական հաւատացեալներուն վրայ։ Այդ «հոգիով հիւանդ»ները շատ անգամ դողի կը մատնեն ներկաները, մանաւանդ նորէն յառաջ նետուելով քահանային մօտենալու համար։ Այս տեսակ դէպքերուն հետեւանքը այն կ'ըլլայ որ միշտ պատրաստ կեցող երկու ոստիկաններ անմիջապէս դուրս կը հանեն պատճառ եղողը, որ շատ անգամ կին մը կ'ըլլայ։

„ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ„Ի ՕՐԱՑՈՅՑԸ 1903

1321 ՏՃԿ.	ՕՐ ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 4	1903 ԼՏԲ
Րմզն. 27	ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ. Սրբոց հարցն Եգիպտացւոց Պօղոսի, Պօղայ, Մակարայ, Եւագրի, Յովհաննու Փոքու, Յովհաննու Կարճահասակին, Նեղոսի, Արսենի, Սեսոփնու, Դանիէլի, Սրապիոնի, Մակարիոսի, Պիմէնի և այլոց սրբոց հարց։ — Ծն. Վառվառեայ կուսին։	Դեկտ. 17
Ա.ՏՈՒՐ 7.27		Ա.ՏՈՒՐ 7.18

ՊԱՏՄԱԿԱՆ — 1870 դեկտ. 4ին Թէոդոսիոյ Խալիպեան վարժարանը կը փակուի։

—1853 դեկտ. 4]17ին Ֆրանսայի մէջ կը ծնի Տօքթ. Ռու, անդամ Բաստէօռեան հաստատութեան, որ հակակեղծմաշկային չիճուկը գտաւ։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻ ԼՈՒՐԵՐ

ԽԱՌՆ ԺՈՂՈՎԸ գումարուեցաւ երէկ Ղալաթիոյ խորհրդարանը, նախագահութեամբ Ս. Պատրիարքին։ Ներկայ էին Կրօնական Ժողովէն Տ. Գրիգորիս, Տ. Վահրամ արքեպ.ները, Տ. Գաբրիէլ եպիսկ., ու Սանտալճեան, Սեթեան և Շահպազեան աւագ քահանաները։ Իսկ Քաղ. Ժողովէն, Նորատունկեան, Նուսուֆեան, Խորէեան, Տէր Ներսէսեան, Սեթեան, Ասաեան և Տէմիրճիպաշեան էֆ.ները։ Ժողովը զբաղեցաւ յարաբերական խնդիրներով։

—Ս. Պատրիարքը Ժողովին հաղորդեց Ամենայն Հայոց Սրբազնասուրբ Հայրապետին մէկ կոնդակը և անոր հետ Ռուսիոյ ներքին գործոց Նախարարին մէկ պաշտօնագրին թարգմանութիւնը, որով ծանուցուած էր եկեղեցական կալուածոց մատակարարութեան մասին տրուած վճռին անյեղլի ըլլալը։ Ս. Պատրիարքը հաղորդեց միանգամայն Ժողովին՝ այս խնդրոյն նկատմամբ նոյն իսկ առ ինքն եղած զեկուցումներն և իր տուած պատասխանները։ Խառն Ժողովը նկատելով որ սոյն խնդրոյն համար եպիսկոպոսներու կողմէ երկրորդ անգամ դիմում եղած է առ որ անկ է, և դեռ անոր պատասխանը չէ հասած, ու կը սպասուի արդիւնքը, հարկ դատեց սպասել նոր պատասխանին։— Ս. Պատրիարքը ներկայեց Ժողովին՝ Երուսաղէմի խնդրոյն ուսումնասիրութեան համար կազմուած վարչական մասնախմբին յայտագիրը։ Խառն Ժողովը զայն նկատողութեան առնելով, իրաց վիճակին վրայ խորհրդակցելէ ետքը, միաձայնութեամբ ընդունեց Երուսաղէմի գործերու մասին մասնախմբին առաջարկած ուղղութիւնը, և անոր յայտագրին հրատարակութեանց համաձայն հարկ դատեց՝ Ա. Ստուգել պարտքին աճելուն պատճառը, Բ. Երուսաղէմի մատակարարութեան իր բոլոր ճիւղերով ելմտացոյցի վերածուիլը, Գ. Ճշդել կալուածական չինութիւններէ ապագային համար սպասուած ակնկալութիւնները, Դ. Վանական վարչութեան կեդրոնէ հաստատուած կանոնագրին համաձայնիլը, Ե. Վանական վարչութեան կանոնաւոր կերպով վերակազմուիլը, Զ. Խոստացուած համբարատուութեան օր առաջ իրականացումը, Է. Երկպառակութեան բարձուիլը։ Խառն Ժողովն այս կէտերուն գործադրութեան մասին Երուսաղէմի Տ. Յարութիւն Ս. Պատրիարքին աջակցելու և միաբանութեան աշխատութիւնները դիւրացնելու համար որոշեց իր կողմէ երկու ձեռնհաս ներկայացուցիչներ ղրկել Ս. Երուսաղէմ և անոնց ընտրութիւնը թողուց յառաջիկայ նստին։

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ԳՈՐԾԵՐԸ ԵՒ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

Երուսաղէմի գործոց նկատմամբ Խառն Ժողովոյ երէկուան նիստին մէջ տրուած որոշումը, որ քիչ մը վերը հրատարակուած է, կատարելապէս արդար եւ ուղիղ կարգադրութիւն մըն է, եւ ցոյց կուտայ թէ Վարչութիւնը յետ մանրամասն քննութեան վերահասու եղած է թէ ո՛ր կէտերուն մէջ է թերութիւնը եւ որո՛նք են ուղղելի կէտերը։ Այս առթիւ գոհ ենք մեծապէս, որ Սուրհանդակ Ս. Երուսաղէմի ճըշմարիտ շահուց ծառայած ըլլալու բախտը ունի այսօր, որովհետեւ ինչ որ գրեցինք ամիսներէ ի վեր այս սիւնակներուն մէջ եւ մեր պաշտօնակիցները հերքեցին, ահաւասիկ կը հաստատուի Վարչութեան երէկուան նիստին մէջ որոշեալ եօթը կէտերով։ Կը մնայ Վարչութեան որոշած այդ եօթը կէտերուն գործադրութիւնը, որով կարելի պիտի ըլլայ վանական գործերու մէջ կատարեալ կանոնաւորութիւն հաստատել։ Հարկ է ուրեմն սպասել որ Տ. Յարութիւն Ս. Պատրիարքը, որուն կատարեալ իմաստութեան արդիւնքները միշտ եւ ամէն պարագայի մէջ կը տեսնուին, վարչութեան յարմար դատած կարգադրութեան այս ձեւը ի գլուխ հանելու համար իր ազդեցութիւնը ի գործ դնէ։

⁂ Վարչութեան երէկուան նիստին մէջ Երուսաղէմ ղրկուելիք քննիչներու անուանման մասին վերջնական կարգադրութիւն մը չկրցաւ ըլլալ, որովհետեւ անդամներէն ոմանք առաջարկեցին հաշիւներու մաքրացման համար վերջին անգամ որոշեալ երկամեայ պայմանաժամին լրանալուն սպասել, իսկ ուրիշներ ստիպողական համարելով քննութիւնը, անմիջապէս անուանումը կատարել յարմար դատեցին։ Եկեղեցական անդամի մը ղրկուելուն պէտք չի տեսնուիր այլեւս, որովհետեւ եկեղեցական գործոց համար Տ. Յարութիւն Ս. Պատրիարքին անձնական ազդեցութիւնը բաւական կը համարուի։ Կ'առաջարկուի քննիչ նշանակել Սէթեան Միհրան կամ Նուսուֆեան Տիգրան եւ կամ Տէմիրճիպաշեան Սեպուհ էֆ.ն, որոնց ընկերանայ Տնտես. Խորհրդոյ անդամներէն մէկը. սակայն ժողովականներու մեծամասնութիւնը ընդունելով հանդերձ որ Վարչութեան անդամներէն միայն իբրեւ քննիչ նշանակուիլը օգտակար կրնայ ըլլալ, պէտք կը տեսնեն որ իրեն ընկերացողը ազգային չրջանակէն եւ Պատրիարքարանէ դուրս առեւտրական ասպարէզէն հաշուագէտ մէկը ըլլայ։ Ահաւասիկ կարծիքներու այս տարբերութեան վրայ, պէտք եղաւ շաբաթ մըն ալ յետաձգել անուանումը, աւելի չրջահայեաց կարգադրութիւն մը ընելու համար։

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ նախընթաց օր Կայս. Պալատ գնաց։

ՊՈԼՍՈՅ վարժարաններու շրջանը վերջացնող աշակերտներուն աւարտական քննութիւնը աւելի չէզոք եւ աւելի կանոնաւոր ձեւով մը կատարելու համար, Ս. Պատրիարքը ծրագիր մը պատրաստած է, որ պիտի ներկայացուի Ուսումն. Խորհրդոյ վաղուան նիստին։ Այս ծրագրին մէջ սահմանուած է թէ քննութիւնը որոնց կողմէ պէտք է տեղի ունենայ եւ ինչ եղանակով։

ՖՕՆԵԱՑԻ Թաղ. Խորհուրդը Պատրիարքարան ղրկած իր նամակին մէջ շնորհակալութիւն կը յայտնէ Ֆոնեան առաջնորդական վիճակ ընելու համար եղած կարգադրութեան մասին, եւ կը խնդրէ որ Նորընտիր փոխանորդ Տ. Վահրիճ Վ. չուտով իր պաշտօնատեղին ղրկուի։ Միւս կողմէ Տ. Վահրիճ Վ. նոր գիր մը ներկայացուցած է Ս. Պատրիարքին, կարգ մը առաջարկութիւններ ընելով իր պաշտօնին նկատմամբ։ Այս գիրը Կրօն. Ժողովոյ նկատողութեան յանձնուած է։

ՍԱՄՍՈՆԻ Կրօն. Ժողովոյ անդամներէն մէկ երկուքը վախճանած եւ հրաժարած ըլլալով, անոնց տեղ նորեր ընտրուեր են. նոյնպէս նորակազմ Քաղ. Ժողովը իր պաշտօնէն զատ Տնտես. Խորհրդոյ պաշտօնը առանձներ է օժանդակ ունենալով իրեն Ուսումնական եւ առժամեայ Թաղ. Խորհուրդները։ Առաջնորդ Տ. Ցակոբ եպս. խնդրեր է որ Կրօն. Ժողովոյ կոնդակին հետ, Քաղ. Ժողովոյ հաստատութեան կոնդակն ալ ղրկուի։

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՏԱՐԵՑՈՅՑԸ, որ այս տարի ալ հրատարակուեցաւ տըպարանապետ Նշան էֆ. Պէրպէրեանի կողմէ, ամբողջ տարուան համար ընթերցանութեան հաճելի գիրք մըն է, որուն մէջ բացի տօմարական բաժինէն, կը գտնուին ժողովրդական պատմուածքներ, հետաքրքրաշարժ թարգմանութիւններ, օգտակար գիտելիքներ եւն.։ Գինն է 5 ղչ. —գաւառներուն համար 6 ղչ.։

ԳԱՒԱՌՆԵՐԷՆ

ՍԻՍ

Ս. Կաթողիկոսը որ չորս ու կէս ամիսէ ի վեր Ատանա, Տարսոն, Մերսին Կիլիկիոյ վիճակները կը գտնուէր, Սիսի Աթոռը վերադառնալու համար, ներկայ ամսոյ 8ին շաբաթ օրը Ատանայէն մեկնելով Միսիսի վրայօք կուգայ Համիտիյէ, գիւղաքաղաքը ուրտեղի Հայերը իրենց սիրալիր ընդունելութեամբը մեծապէս կը պատուեն իրենց հովուապետը։ Կիրակի օրը Ս. Կաթողիկոսը եկեղեցւոյ մէջ կը քարոզէ, կը խրատէ ժողովուրդը՝ մարդասիրական ազնիւ զգացումներ ներշնչելով ու ճշմարիտ հաւատքի բարի սերմերը ցանելով անոր սրտին մէջ։ Իրիկուընն ալ Տ. Աղան Ծ. Վ. Արծրունի որ Ս. Կաթողիկոսին ուղեկցած էր Սիս գալու համար, կը քարոզէ գեղեցիկ չեշտերով ու հոգեւորապէս կը միխթարէ։ Երկուշաբթի օրը Համիտիյէէն մեկնելով կուգայ Թըլան ագարակը, քննութենէ անցընելու համար քանի մը ամիսէ ի վեր չինուելու վրայ եղող ագարակի չէնքերը։ Օր մըն ալ հոն դադար առնելէ ետքը, երեքշաբթի օրը Սիսէն Ն. Ս. Օծութիւնը մինչեւ Թըլան դիմաւորելու գացողներու եւ ուրիշներու ընկերակցութեամբ ժամը 9ին առտուան կը ժամանէ ի Ս. Աթոռ։

Նոյ. 16ին կիրակի օրը Զօլաքեան Տ. Սահակ Ծ. Վ. Ս. Պատարագ մատոյց վանուց եկեղեցւոյն մէջ։ Սրբազան Կաթողիկոսն ալ քարոզեց, և իր Ատանա ըրած այցելութեան վրայ խօսելով ըսաւ ի մէջ այլոց. «Ժողովրդեան ըրած յորդորներուս արդիւնքն

«ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ 136

ՈՃԻՐԸ եւ ՍԷՐԸ

Գրեց՝ ԲԻԷՌ ՄԱԷԼ

ԵՐՐՈՐԴ ՄԱՍ

ՍՐՏԻ ԲԱԺԱՆՈՒՄ

Է.

ՄԱԼՕԻ ՑԻՇՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

—Ի՞նչ ըրիք տիկին Մոպէռին հետ, ըսէ՛ տեսնեմ։

—Այո՛, Հիւպէռ, պիտի ըսեմ, բայց նախ դու բարի լուրերդ տուր ինծի։ Իս տեսքը կը խօսիմ։

Պ. տը Բոյլառ չարժում մը ըրաւ՝ որ անհամբերութիւն կը յայտնէր.

—Իմ բարի լուրե՞րս, ըսաւ, բայց տակաւին որոշ բան մը չեմ կրնար ըսել։ Միայն, Պ. տ'Առանտա նամակով մը իմացուցած է թէ մէկ քանի օրէն հոս պիտի գայ՝ կարգադրելու համար հետս ամուսնութեան պայմանները։ Բայց այն պայմանաւ որ Կապուրէլ չափահասութեան տարիքը թեւակոխած լմնցած ըլլայ։ Արդ, Կապուրէլ երեք օրէն չափահաս եղած կ'ըլլայ արդէն։

—Գիտեմ կոր, Կապուրէլ ըսաւ ինծի։ Կարծեմ թէ մեծագումար ժառանգութեան մը պիտի տիրանայ, որ մօրաքրոջ մը կողմէ ձգուած է եղեր։

Եւ հառաչով մը աչքերը թրջուած, Վալէռի կ'աւելցնէր.

—Շատ տարօրինակ չէ՞ ասիկա, Հիւպէռ։ Ա՛յնքան հանգիտութիւննե՛ր այդ աղջկան և Լիւսիին միջեւ. իրենց նմանութենէն զատ, ահա այս ժառանգութեան խնդրին մէջ եւս երկուքն ալ միեւնոյն պարագային մէջ կը գտնուին։

Հիւպէռ տը Բոյլառ յանկարծ պռստեց յօնքերը։

Այս մանրամասնութիւնը կ'անգիտանար, կամ զոր մոռցած էր, որովհետեւ Բարիզ եղած տան Կապուրէլ յայտնած էր իրեն այդ բանը, իրեն սարսափ տալու յանկարծ։ Ցանկարծական գաղափար մը կայծակի արագութեամբ կ'անցնէր մտքէն։

Վալէռի զարմացած էր այս յանկարծական յուզումէն, ու հարցուց.

—Ի՞նչ ունիս, Հիւպէ՛ռ, ի՞նչ կար խօսքերուս մէջ որ այդքան չուտով յուզուեցար։

Հիւպէռ չուզեց վրդովել Վալէռին և ըսաւ.

—Ո՛հ, ոչի՛նչ, սիրելի Վալէռիս։ Այս զուգադիպութիւնը ինծի ուրիշ բան մը միտքս ձգեց, որուն ուշադրութիւն ընել պէտք է։

—Ուշադրութի՞ւն ընել, ի՞նչ բանի, բարեկամս։

—Այն եղանակին վրայ, որով առաջ կ'երթան կոր սա գործերը։ Շատ մը մութ կողմեր կը տեսնեմ կոր՝ որոնք ինծի մտահոգութիւն կը պատճառեն։

—Կը կասկածէ՞ք արդեօք Կապուրէլին...

Չլմնցուց խօսքը։

Կը վախնար աւելի առաջ երթալէ։ Ենթադրութիւն մը իսկ ահռելի, սարսափելի կը թուէր իր աչքին։

—Կապուրէ՛լ, մրմնջեց ծերուկ Հիւպէռ, աչքերը թրջուած։ Ո՛, ո՛չ, անշուշտ։ Բայց սա գիտեմ որ կարգ մը զարհուրելի կասկածներ կը չարչարեն միտքս։ Կը վախնամ որ խեղճ աղջիկը գործիք մը ըլլայ։

—Գործի՞ք մը, ի՞նչ ըսել կ'ուզէք, բարեկամս։

Հիւպէռ մէկ քանի րոպէ խորհեցաւ և կը վարանէր պատասխան մը տալու։

—Մտիկ ըրէ՛ք, ըսաւ, աղէկ է որ գիտնաք ամէն բան։ Ես համոզուեցայ որ այս տիկին տը Լարզաքը և իր տղան ամէնէն յոռի տեսակէն արկածախնդիրներ են, եւ չեմ գիտեր թէ իրենց կրած տիտղոսին ոեւէ կերպով իրաւունք ունին։

Եւ, առանց ուրիշ յառաջաբանի, այրի կնոջ ալ հաղորդեց Կէվրոշի յայտարարութիւնները։

Տիկին Պոլեդ վայրկեան մը լուռ մնաց, քարացած ըլլալու պէս։ Ցանկարծ վերջ մը տուաւ իր այդ անշարժութեան և հարցուց.

—Հիւպէ՛ռ, ես շատ կը սիրեմ Մալօն և վստահ եմ իր հաւատարմութեան և անձնուիրութեան վրայ։ Բայց այս պարագային մէջ հա՞րկ է բացարձակ վստահութիւն ունենալ իր խօսքերուն վրայ։ Ինք վստա՞հ է իր յիշատակներուն, որոնք ա՛յնքան հեռաւոր տարիներու կը վերաբերին։

—Սիրելի Վալէռիս, հառաչեց Հիւպէռ, ես ալ ձեզի պէս տարակուսիլ պիտի ուզէի։ Բայց անկարելի բան է ատ։ Մտածեցէք որ ահաւասիկ երեսուն տարիէ ի վեր Մալօ իմ քովս է. և մէկտեղ կ'ապրինք։ Անոր չափ ուղղամիտ մարդ չկայ։ Ասկէ զատ, յիշողութիւն մը ունի ան՝ որուն ամէն մարդ պիտի նախանձէր։ Հրաշալի յիշողութիւն մը ունի, բան մը, բա՛ն մը չի մոռնար։ Հետեւաբար, այս մասին իր ըրած յայտարարութիւնը կատարեալ վստահութիւն կը ներշնչէ ինծի։ Եւ սակայն միւս կողմէն ես ալ առաջ պիտի տանիմ իմ քննութիւններս։

Ու խօսքը ընդհատեց։

—Հիմայ, Վալէռի՛, ըսաւ յետոյ, ձեր կարգին խօսեցէք տեսնեմ, պատմեցէք ինծի տիկին Մոպէռին հետ ձեր ունեցած տեսակցութիւնը։ Այս պահուս ատիկա աւելի չահագրգռական է։

ՏԵՍԷՔ Դ. երեսին մէջ Տքթ. Թիւլեան էֆ.ի ազդը։

ըլլալով, առատաձեռն ու աշխատասէր մարդոց չնորհիւ 800 գրիւ ցորեն հաւաքուեցաւ, որ ծախուելով փոխարէն դրամով Թըլանի ագարակը չինուեցաւ։ Նոյնպէս տեղական ժողովներ կազմուեցան, երկսեռ վարժարանաց մակարդակը տակաւ առ տակաւ բարձրանալու համար դպրոցական պիւտճէին վրայ 200 ոսկիի յաւելում մը եղաւ»։ Ի վերջոյ Ն. Ս. Օծութիւնը յարեց. «Պէտք է որ Սըսոյ վարժարաններն ալ գոհացուցիչ վիճակ մը ունենան։ Ամառը Սիսէն չմեկնած, երբ լսեցի որ ուսուցչաց ամսականները տակաւին անվճար մնացած էին՝ մեծ ցաւ զգացած էի. սակայն հասքը, չնորհակալ եմ որ տուած քօշակութեամբս աշխատեցաք եւ վճարեցինք զանոնք. հիմա դարձեալ աշխատելու էք որ վարժարաններու հասոյթն ու դրամները չատցնէք ու մղում տաք կրթութեան։ Մեր Օգոստափառ Վեհապետին, Վեհ. Սուլթան Ապտիւլ Համիտ Բ. կայսեր բարձր հովանաւորութեան տակ յառաջդիմութեան նպաստող ամէն դիւրութիւններն ունինք։ Արդ, օգտուինք ամէն վայրկեան և երախտագիտական ամենախորին զգացումով համակուած, միշտ աղօթենք առ Աստուած որ մեր Վեհ. կայսեր Թանկագին կենաց արեւշատութիւն պարգեւէ որ միշտ Անոր բարձր հովանաւորութեան տակ-կարող ըլլանք հաստատ պահելու մեր կրօնքն ու Եկեղեցին եւ յառ ընթանալու յառաջդիմութեան ճամբուն մէջ»։

Ժողովրդին անտարբերութեամբ ի չգոյէ դրամագլխոյ՝ Սսոյ վարժարանները ցարդ կարի յետադիմութեան մատնուած էին. սակայն չնորհիւ Ս. Կաթողիկոսին, յուսալից ենք որ Կիլիկիոյ վիճակաց յարմար կրթական նոր ծրագիր մը կը պատրաստուի, որով դաստիարակութեանց հին եղանակները կը վերնան, եւ իւրաքանչիւր վարժարան այն ծրագրին հետեւելով ազգային մանկտոյն բարոյական եւ մտաւորական վիճակը կը բարւոքի։

18 Նոյ. ԹՂԹԱԿԻՑ

⁂

ԶԱԼԳԱՐԱ

Մէկ քանի չաբաթէ ի վեր Վիճակիս (Պիլէճիկ) առաջնորդ Տ. Մովսէս եպս. Կէօմրիւկճեան Թեմական այցելութեամբ կարգ մը գիւղերու ժողովուրդը հոգեւորապէս մխիթարելէ վերջ հասաւ Մ. Զայ։ Ս. Առաջնորդը ցաւօք տեսաւ թէ տեղւոյն քահանաներէն երկուքը անձնական անտեղի հաշիւներով պատճառ եղած են գժտութեանց և հետեւաբար կրթական գործին քայքայման։ Ս. Առաջնորդը յիչեալ քահանաները ուղղութեան հրաւիրելէ և գիւղը հանդարտիկ վիճակի մը վերածելէ վերջ եկաւ Զալգարա, և ժողովուրդը ջերմեռանդ և կրթասէր գտնելով գոհունակութիւն յայտնեց։ Բանիցս այցելեց վարժարանը, մանաւանդ ամսոյս տասնին կառավարական մի քանի պաշտօնեաներու ընկերակցութեամբ ներկայ գտնուելով վարժարանին եռամսեայ քննութիւններուն։ Ունկնդրեց նաեւ աչակերտաց կողմէ մեր Օգոստափառ Ինքնակալին անուան ձօնուած ճառերուն։ Կիրակի առաւօտ ալ հանդիսաւոր Ս. Պատարագ մատուցանելով հոգեւորապէս մխիթարեց ժողովուրդը. քաջալերեց նորընտիր թաղականութիւնն ու հոգաբարձութիւնը և երկուշաբթի առաւօտ մեկնեցաւ։

Ս. Գ.

ՄԵՐ ՀԱՐՑՈՒՄԸ

«ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՄԷՋ ՈՐՈՆՔ ԵՆ ԽԸՆԱՅՈՂՈՒԹԻՒՆԸ ՇԱՀԱԼԵԼՈՒ ԵՒ ԽԸՆԱՅՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԱՆՀԱՏԱՊԷՍ ՇԱՀԱԳՈՐԾԵԼՈՒ ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐԸ»

Այս հարցումին պէտք է պատասխանել, նկատի առնելով հետեւեալ պայմանները.

Ա. Գործնական միջոցներ միայն յանձնարարել։

Բ. Յանձնարարուած միջոցները պէտք է յարմար ըլլան միջավայրի պայմաններուն եւ համաձայն՝ օրէնքներու։

Պատասխանները պիտի ընդունինք մինչեւ 20 յունվար 1904, իրիկունը։

ՄՐՑԱՆԱԿՆԵՐԸ.—Առաջին մրցանակ՝

ՆՈՐԱՅՐԻ ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ՄԵԾ ԲԱՌԱՐԱՆԸ ԵՒ «ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ»Ի ՏԱՐԵԿԱՆ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

Երկրորդ մրցանակ՝

ՄԷԿ ՏԱՐԵԿԱՆ «ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ»

Երրորդ մրցանակ՝

ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ «ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ»

Ասոնցմէ զատ հինգ դրական նուէր պիտի ղրկենք այն ուսումնասիրութեանց հեղինակներուն, որոնք նկատառութեան արժանի թելադրութիւն մը կը պարունակեն։

Բոլոր նուէրները իրենց հասցէին պիտի հասցնենք մեր ծախքովը։

ՓԱՐԻԶԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

ԵՐԷԿ ԻՐԻԿՈՒԱՆ

16 Դեկտ. 1903

Ֆրանս. %	(3% Français)	97 92
Րէժի	(Tab. Turcs)	387.
Դոնսօլիտ	(R. Nouv. Unif.)	90 05
Երկաթուղի	(Lots Turcs)	134.
Պանք Օթ.	(Banque Ott.)	607.
Թրանսվալ	(Transwal)	111.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ

(ԱՅՍ ԱՌՏՕՐՈՒԱՆ)

ԱՍՏԻՃԱՆ.—Սանիէէ աստիճան տրուեցաւ Կէմլէյիկի գայմագամ Լութֆի էֆ.ի։

ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ.— Բ. կարգի Մէճիտիէ պատուանշան տրուեցաւ Կ. Պոլսոյ նախագահ ատենի ընդհ. դատախազ Նէճմէտտին էֆ.ի։

Բ. կարգի Օսմանիյէ՝ Թղթատարական եւ հեռագրական վերատեսչութեան մուհասէպէճի Մուհիէտտին պէյի։ Բ. կարգի Շէֆգաթ՝ Վեհ. Սուլթանին Սէր-ըպրըքտար Քեամիլ պէյի աղջկան եւ Գ. Շէֆգաթ՝ կրտսեր աղջկան։

ՇՔԱՆՇԱՆ.— Իմթիազի ոսկի եւ արծաթ չքանշան տրուեցաւ Թնդանօթարանի վերատեսչութեան դիւանի Տնօրէն Րիֆաթ պէյի, եւ Հանրօգուտ չինութեանց նախարարութեան օգնական Մկրտիչ էֆ. Սինապեանի։

ՊԱՅՐԱՄԸ.—Ինչպէս ծանուցած էր պաշտօնական ղեկոյց մը, Կայս. Իրատէի մը համաձայն երէկ գիշեր Գատըր կէճէսի էր։ Իսկ Պայրամը, եթէ լուսինը չերեւայ չաբաթ գիշեր, Ռամազան ամիսը 30 օր պիտի հաչուուի եւ Պայրամը պիտի տօնուի երկուշաբթի օր։

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՂԱՐԱՏԱՂ.— Չէթինեէէն կը գրեն Վիեննայի «Էնֆօրմացիոն» թերթին թէ Սեւ.Լեռան յարաբերութիւնները Թուրքիոյ հետ չատ բարեկամական եղած են։ Օսմ. կառավարութիւնը մեծ դիւրութիւններ ընծայած է Սեւ.Լեռան, երկրագործական տեսակէտով։ Փոխատուութիւններ ըրաւ անոր որպէսզի կարենայ մէկ քանի անմիջական վճարումներ ընել։

«ՊԷՇԹԷՐ ԼՈՅՏ» կ'ըսէ թէ սերպ կառավարութիւնը հրաման ըրած է Սարաֆովի չուտով դուրս ելլել իր հողէն։

ՊԱՂՏԱՏԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ.— Երէկ հաղորդած էինք Պաղտատի երկաթուղւոյ վարչ. Խորհուրդին առջի օրուան նիստին մէկ քանի որոչումները։ Ժողովը զբաղեցաւ նաեւ օրակարգի հետեւեալ խնդիրներով.— «Անատօլուի Երկաթուղւոյ ընկերութեան կողմէ Պաղտատի երկաթուղւոյ նոր ընկերութեան Թողուիլը՝ նոյն երկաթուղիէն ունեցած իր առանձնաչնորհումը, պահելով միայն մասնաւորապէս իրեն չնորհուած իրաւունքները։» Այս գիծումը կատարուեցաւ և ստորագրութիւններ փոխանակուեցան։ —«Շինութեան ընկերութեան մը կազմութիւնը»։ Ընկերութիւնը գոյութիւն ունէր արդէն, քանի որ չինութիւնները բաւական ատենէ ի վեր սկսած են եւ առաջ կը տարուին Պ. Մաքէնզէնի տնօրէնութեան տակ։ Բայց կը մնար նստի մը մէջ կանոնաւորել այդ կազմութիւնը. բան մը՝ որ եղաւ առանց ո եւ է դժուարութեան։ —«Ելմտական պայմանագրութեան վաւերացումը՝ Տոյչէ Պանքէ, Օսմ. Կայս. Պանքայէ, Վիէնէր Պանք Ֆէրայնէ և Քրէտի Աուստրիաք կազմուած խմբակին հետ։» Ինչպէս յայտնի է, անցեալ նոյ. 14ին Պրիւսէլի մէջ կնքուած պայմանագրութեան համաձայն, գծին չահագործման բաժանումները եղած էին, զորս ծանուցած ենք արդէն, եւ որոնք վաւերացուեցան։—«Շարժուն գոյքեր»։ Շինուելիք գծին չարժուն նիւթեղէններուն համար կազմակերպութեան եւ գնումի մանրամասնութիւնները քննուեցան։—«Արտասովոր ընդհ. ժողովի մը գումարումը»։ Այս գումարումը պիտի ըլլայ մօտ ատենէն եւ նախագահութեամբ Պ. Կվիննէրի։

—Անատօլուի երկաթուղւոյ ընկերութիւնը առաջարկեց ժողովին 150000 ոսկիի վարկ մը բանալ, վայրաչարժներ և վակոններ գնելու ամէնէն կատարելագործուած եղանակաւ, տրուարձաններու համար։ Ժողովը հաւանութիւն տուաւ ասոր։

—Իգտամ կը գրէ թէ Պ. Կվիննէրի Պոլիս գալուն նպատակն է Թուրքիոյ բոլոր երկաթուղիները միացնելու խնդիրը։

—Պ. Կվիննէր երէկ մեկնեցաւ մայրաքաղաքէս։

ՍԷՌՔԸԼ Տ'ՕՐԻԱՆԻ անդամները առջի օր ընդհ. ժողով մը գումարեցին, ուր մարմնոյն ելեւմուտքովը զբաղելէ ետքը, յանձնախումբին համար երեք անդամներ ընտրուեցան։ Պետական Խորհրդոյ անդամ Ջարեհ էֆ. Տիլպէր վերընտրուեցաւ, իսկ միւս նոր անդամներն են՝ Հելլէն ընդհ. հիւպատոս Պ. Ֆիլոն եւ Պ. Արթիւր Վէրէ։

ՕՍՄ. ՊԱՆՔԱՅԻՆ Ընդհ. Տնօրէն Պ. Տըֆէ եւ Արեւելեան երկաթուղիներու Ընդհ. Տնօրէն Պ. Կրօս երէկ Եւրոպա ուղեւորեցան։

ՀՈՒՆԳԱՐԱԿԱՆ այն պատուիրակութիւնը, որ մայրաքաղաքս եկած էր վերջերս՝ Ռաքօցիի գերեզմանին այցելութիւն տալու համար, Պուտափէշդ վերադառնալուն նուիրահաւաքութիւն մը կատարեր է ի նպաստ այն Օսմ. զինուորներուն որոնք վիրաւորուելով Պուլկար ապստամբներու հետ տեղի ունեցած ընդհարումներու ատեն կը դարմանուէին Համիտիէ Հիւանդանոցին մէջ։ Արդիւնքը վեց հարիւր քուրոն՝ Համիտիէ Հիւանդանոցի Տնօրէն Իպրահիմ փաչայի ղրկուած է։

ՊԱՐՍԿԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆ Իչխան Միրզա Րիզա Խան առջի գիշեր դեսպանատան մէջ Իֆթարի սեղանին հրաւիրած էր Տէֆթէրհանէի վերատեսուչ Զիյա փաչա, Պետ.Խորհրդոյ անդամ Թուրխան փաչա, Թէհրանի Օսմ. դեսպան Շէմսէտտին պէյ, արտաքին գործոց նախարարութեան ընդհ. քարտուղար Նուրի պէյ, նոյն նախարարութեան մեքթուպճի Մունիր պէյ, Պետական խորհրդոյ անդամ Մուխթար պէյ, Բ. Դըրան իրաւագէտ խորհրդական Հագգը պէյ եւ Գաբրիէլ էֆ. Նորատունկեան, եւ Պարսիկ երեւելիներէն ոմանք։

ՄԱՆՉԷՍԹԸՐ հաստատուած կարգ մը յոյներ հագուստներ կը հաւաքեն՝ Ռումէլիի կարօտեալներուն համար։ Առաջին անգամ 800 քիլոկր. հագուստ ղրկուեր է։

ՃԱՄԲԱՆԵՐ ԵՒ ԽՃՈՒՂԻՆԵՐ ԱՆԱՏՕԼՈՒԻ ՄԷՋ

Կեսարիոյ, Զօրումի, Պըրլէճիկի և Եոզղատի գաւառներուն մէջ ճամբաները երթեւեկութեան բոլորովին անյարմար դարձեր են. երկաթուղիի վարձքն ալ բարձր ըլլալուն՝ յիչեալ տեղուանքը Սամսոնի նաւամատոյցին միջոցաւ ներածում և արտածում կ'ըլլայ. արմտիքի արտածումները չատ նուազ կ'ըլլան, և նահանգին չատ մը ընդարձակ վայրերը անմչակ կը մնան։ Ամէն կողմէ փափաք կը յայտնուի որ երկաթուղիի գիծը դէպի այդ տեղուանքը երկարաձգուի, բան մը՝ որ յուսալի է թէ քիչ ատենէն չնորհիւ Վեհ. Կայսեր իրականանայ և տակաւոյն ալ գիչչուի։ Որովհետեւ այդ գաւառներուն թէ՛ կեդրոնը և թէ՛ չրջակաները թէեւ հարիւրաւոր քիլոմէդր քառակուսի տարածութեամբ այգիներ, պարտէզներ, բանջարանոցներ և ձորերու չրջակաները ոռոգելու յարմար գետիններ կան, և ամէն կարգի ծառեր կը բուծանուին, բայց անցնող դարձողին չատ պզտիկ մաս մը կը ծախուի, ա՛յն ալ չնչին գինով մը. իսկ մնացածը կը փտի կը փըճանայ։ Գտնուած ծառերուն մէջ կան Թութի մեծ ծառեր, ինչպէս նաեւ ուրեք ուրեք կան վարդի տունկեր. նոյնպէս թթաստաններ և վարդաստաններ հասցնելու յարմար գետիններ ալ կան։ Էնկիւրիի և Գոնեայի նահանգներու քննիչ յանձնաժողովը, որ այս իրողութիւնները հաստատած է Մեծ-Եպարքոսութեան մատուցած իր տեղեկագրին մէջ, ի վեր հանած է նաև որ նաւահանգիստներէ, և երկաթուղիի կայարաններէ հեռու գտնուող տեղերու մէջ՝ ամէնէն աւելի խողակի, վարդի իւղի և աֆիոնի պէս արժէքաւոր և սակայն թեթեւ կչռող նիւթերէ կարելի է օգտուիլ, և առաջարկած է որ Կայս. կառավարութեան կողմէ պէտք եղած դիւրութիւնները և միջոցները ընծայուին եւ քաջալերանքներ ըլլան, այդ նիւթերու արդիւնաբերութեան համար, թթաստաններ և վարդաստաններ հասցնելով, ինչպէս նաեւ խաչխաչի մշակութեան վարժեցնելով ժողովուրդը։ Յիչեալ տեղեկագիրը Պետական Խորհրդոյ յանձնուած ըլլալով, հարցումներ եղած են առ որ անկ է։

ՈՃԻՐ, ԱՐԿԱԾ, ԵՒԼՆ.

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՐԿԱԾ.— Եալովայէն նամակագիր մը կը գրէ մեզի.—«Նոյեմբեր 29 չաբաթ գիչերուան ժամը 1½ի ատեններ Իզմիտէն Պոլիս դարձող չոգենաւը Եալովայի նաւամատոյցին բացերը կենալով (անչուշտ ծովին սաստկութենէն), ճամբորդները նաւակ նստան ու մեկնելէ յետոյ, հոն՝ նաւամատոյցին վրայ գտնուողներէն Չէնկիւլէրցի Մինաս Պէրպէրեան 23 տարեկան երիտասարդ մը որ իր ընկերներէն մէկը նաւակ դրած էր, գիչերուան մութին սխալ քայլ մը առնելով ծովը ինկաւ, և սոսկալի ալեաց մէջ հինգ վայրկեան տարուբերուելէ վերջ, տեղւոյն մաքսային պաշտօնեաներէն (գօլճը) Հիքմէթ Հիւսէյին էֆ. անմիջապէս իր գօտին ծովը՝ դէպի արկածեալին երկնցնելով, յիչեալ երիտասարդին կեանքը ազատեց մահուանէ»։

ՀԱՐՈՒՍՏ ... ՄՈՒՐԱՑԿԱՆԸ.— Սուլթան Ահմէտի կողմը, Գապա-Սագալ Թաղը բնակող Ֆըթնէթ անուն կին մը՝ որ միչտ ինքզինքը աղքատ ձեւացնելով դուռ դրացիէն կը կչտացնէր իր փորը, երեք օրէ ի վեր դուրս չէր ելլեր իր տունէն։ Ոստիկանութիւնը կասկածելով այս պարագայէն, դուռը բացաւ և ներս մտնելով տեսնուեցաւ որ կինը՝ հին Թաղիքի մը վրայ մեռած պառկած է և սկսած է նոյն իսկ հոտիլ։ Մեռնող կնոջ գտնուած սնտուկին մէջ դրամով լեփլեցուն «չըխըն» մը երեւան ելած է, բայց այս չէ ամէնը. միւս սնտուկներէն ալ 90 ոսկի արժողութեամբ մարգարտեայ չարքեր և ադամանդեայ մանեակներ երեւան ելեր են։ Կապոցին մէջ գտնուեր են 170 Մահմուտիէ, 30 քառորդ ոսկի, 6 կէս ոսկիներ, 262 ղչ. և երկուքնոց, և ուրիչ դրամներ, ընդամէնը՝ 200 ոսկի։ Այս կինը մէկը չունի եղեր։

ՈՃԻՐ.—Առջի օր, Ղալաթիա, Արքատի փողոցին մէջ ոճիր գործուեցաւ։ 20 տարեկան պաղվաճառ Յակոբ անուն անձ մը երբ կ'անցնէր նոյն փողոցէն, Սերոբէ անուն մէկու մը բախեցաւ որ կռիւ ընել ուզեց հետը, առարկելով որ պատճառ եղած էր ջուրին մէջը կոխելուն։ Այդ առթիւ մէկ քանի խօսքեր փոխանակուեցան, որմէ ետքը Սերոբէ հանեց քովէն դաչոյնը և երեք հարուած տուաւ Յակոբի ձախ քունքին և գլխուն։ Զարագործը փախած է։

ԿՈԽՈՏՈՒԱԾ.—Առջի գիչեր անծանօթ ձիաւոր մը Բերա, Էմին Ճամիի առջեւ զգետնեց Մարիա անուն յղի կին մը՝ որուն կեանքը վտանգի մէջ է։

ՍՆԱՆԿՈՒԹԻՒՆ.— Տօնավաճառներու մէջ մանիֆաթուրաճիութիւն ընող Գաբրիէլ Մկրտիչեան՝ ասկէ առաջ սընանկ հռչակուած էր Առեւտրական Բ. ատեանին կողմէ։ Այս անգամ միայն սնտուք անուանուած է փաստաբան Սարգիս էֆ. Այճեան։

ԲԱՄՊԱԿԻ ՏԱԳՆԱՊԸ

Հրապարակի ամէն արթիքօլօ իր ոգեւորման չրջանը ունի։ Բամպակին՝ ամէնէն աւելի ոգեւորման եղանակն է հիմա, վասն զի հրապարակը չարժման մէջ դնող ամէն պատճառներ ճիչդ այս չաբաթներուն մէջ է որ ի մի գալով կը համակեդրոնանան բամպակի գնոյն վրայ, և բացարձակապէս կ'ազդեն հրապարակին ուղղութեան և գիներուն ընթացքին վրայ։

Ինչպէս արդէն պարբերաբար ցոյց տուինք ընթերցողներուն, ամերիկեան երկրագործական գրասենեակը ասկից երկու չաբաթ առաջ տեղեկագրեց ամերիկեան բամպակին այս տարուան հունձքին քանակը (9962039 հակ) որուն հետեւանօք բամպակին գինը մինչեւ 6.86 բէնսի բարձրացաւ։ Տեղեկագրըուած հունձքին քանակին նուազութեան արդիւնքը եղող այս բարձրացումը բնական է թէ տեւական պիտի նկատուէր, քանի որ այս քանակութիւնը ամբողջ աշխարհի սպառման չէր բաւեր։ Խնդիր էր գիտնալ թէ Ամերիկեան պիւռօին տուած տեղեկագիրը ստուգութի՞ւնը՝ այսինքն հունձքին ճի՞չդ քանակը ցոյց կուտար թէ պակաս։ Անգլիացիները յենլով նախորդ տարիներուն, հաւատք չուզեցին ընծայել ներկայ յուզումին, և նոյն իսկ իրենց թերթերը հետեւեալ վիճակագրութիւնը դրին, զոր հոս կ'արտատպենք որպէսզի մեր ընթերցողներն ևս տեղեկութիւն ունենան.—

ՏԱՐԻ	ՊԻՒՌՕՅԻՆ ՏԵՂԵԿԱԳՐԱԾ ՍԽԱԼ ՔԱՆԱԿԸ	ՎԵՐՋԷՆ ՎԱՒԵՐԱՑՈՒԱԾ ՔԱՆԱԿԸ	ՍԽԱԼՄՈՒՆՔԻՆ ՔԱՆԱԿԸ
	հակ	հակ	հակ
1903	9962,039		
1902	10417006	10727559	310000
1901	9674000	10681000	1007000
1900	10100000	10383000	283000
1899	8900000	9436000	736000
1898	10000000	11275000	1275000
1897	9702000	11200000	1498000
1896	7500000	8758000	1258000
1895	6375000	7157000	782000
1894	9476435	9901000	425000

Ինչպէս այս վիճակագրական ցուցակէն կ'երեւայ, 1894էն մինչեւ անցեալ տարի տեղեկագրուած հունձքին քանակութիւնը միչտ բուն արտադրութեան քանակութենէն նուազ հաչուուած է, եւ քանի որ ամէն տարի պակաս ցոյց կը տրուի, ըսել է Ամերիկացիներուն մէկ խաղն է այս, որպէսզի բամպակին գինը բարձր բռնեն, կ'ըսեն անգլ. թերթերը։ Այս պատճառաւ Անգլիացիները որոչեր են ասկէ վերջ Մ. Նահանգներուն մէջ «պիւռօ» մը ունենալ, եւ հաչուել հունձքին քանակը, առանց կարօտ ըլլալու ամերիկեան տեղեկագրին։

Անգլիացիները իրաւունք պիտի ունենային կասկածելու այս տարուան տեղեկագրուած քանակութեան մասին ալ, եթէ բամպակի գինը 6.84 բէնսի բարձրանալէ վերջ կրկին 6—6.20 բէնսի իջնար, սակայն բան մը տեղի չունեցաւ. ընդհակառակն 6.60ի իջաւ եւ քանի մը օր առաջ 6.70ի բարձրացաւ եւ այսօրուան հեռագիրն ալ

ՍՊՈԹԸ 6.76 բէնս

ցոյց կուտայ։ Ասիկա չի՞ հաստատեր արդեօք թէ տեղեկագրուածը ստոյգ է։ հաստատուած է, կասկած հելն. չկայ, քանի որ կրկին քննութիւն մը սխալը մինչեւ հիմայ մէջտեղ հանելու էր, որով բամպակի գինն ալ անկում կրելու էր։ Ո՛չ մին, ոչ միւսը տեղի ունեցաւ, որով ամէն ինչ իրր իրողութիւն պարտաւոր ենք ընդունիլ. նոյն իսկ Անգլիացիները հիմայ համոզուած գոյացուցած են հունձքին նուազութեան եւ բամպակի գնոյն դեռ եւս բարձրանալու հակամիտութեան մասին։

Բամպակի գնոյն հետ անմիջական առնչութիւն ունեցող մանածի գները օրէ օր բարձրանալու վրայ են, և մանածի ամէն վաճառական խելքը գըլուխը ժողված, սուղի ամանի չնայելով իրենց պէտք եղած քանակութիւնը եթէ ոչ ամբողջութեամբ, գէթ մասամբ ներկայ գներով հոգալու վրայ են։ Օրուան գիներուն վրայ գաղափար մը տալու համար սաչափը միայն կըրնանք ըսել թէ կատոռ գլուխ անգլ. 22 Թիւ վաթէրը Սիֆ Սեւ ծովու նաւահանգիստները 9¾ բէնսէն գործ եղաւ։

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱՅԻՆ

Ղալաթիոյ կեդրոնատեղին և Բերայի ու Պոլսոյ մասնաճիւղերը գոց են Պայրամի առաջին օրը։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԵՐԷԿ ԻՐԻԿՈՒԱՆ

ՊԵՐԼԻՆ, 15 դեկտ.—Լաւատեղեակ չրջանակներու մէջ կը ծանուցուի թէ Վիլհէլմ կայսրը Միջերկրականի մէջ կատարելիք պտոյտին ատեն Եգիպտոս ալ պիտի հանդիպի։

ՓԱՐԻԶ.—Այսօր Երեսփ. Ժողովին ներկայացուած ծրագրին մէջ, կ'ըսուի թէ Պաղտատի երկաթուղիի չինութիւնը ապահովուած է և կառավարութիւնը կը հրաւիրէ ֆրանսացի դրամատէրները՝ մասնակցիլ չինութեան։

ՀՌՈՄ.— Բանակցութիւնները վերսկսան Իտալիոյ և Աւստրիոյ-Հունգարիոյ միջեւ, առեւտրական ժամանակաւոր համաձայնութիւն մը կնքելու համար։

ՎԻԵՆՆԱ.— Կառավարութիւնը պաշտօնապէս կը հերքէ այն զրոյցները թէ զինուորական պայմանագրութիւն մը կնքուած է Աւստրիոյ-Հունգարիոյ և Ցունաստանի միջեւ Եօրկիօս Թագաւորին Վիեննա այցելութեան միջոցին։

ՊԵՐԼԻՆ.—Րայխսդագին այս օրուան նիստին մէջ ալ վարչապետ Կոմս Պիւլով ընկերվարականներուն դէմ խօսեցաւ, բայց ուժգնապէս մերժեց կարգ մը ատենաբաններու խորհուրդները։ Ասոնք կ'առաջարկէին նոր օրէնքներ հաստատել ընկերվարական կուսակցութեան դէմ։

—Վիլհէլմ կայսրը երէկ Րայխսդագին դիւանը ընդունած ատեն, Կոմս Պելէսթրամի հետ երկարօրէն խօսակցեցաւ զանազան խնդիրներու վրայ։

ՓԱՐԻԶ.—Պ. Քոմպ այսօր Նախարարաց խորհուրդին հաղորդեց օրինագիծ մը, որով նոյն իսկ արտօնուած միաբանութիւնները կը լուծուին. ասոնց ինչքերուն հաչուեյարդարութիւնը պիտի կատարուի։ Օրէնքը ամբողջովին պիտի գործադրուի հինգ տարուան մէջ։ Այս օրինագիծը Երեսփ. Ժողովին պիտի ներկայացուի ուրբաթ օրը։

ՀՌՈՄ.— Երեսփ. Ժողովին մէջ, արտաքին գործոց նախարար Պ. Թիթթոնի յայտարարութիւններ ըրաւ Իտալիոյ և Աւստրիոյ յարաբերութեանց մասին։ Ինսպրուքի (Աւստրիոյ) իտալական ձրի համալսարանի դասախօսութեանց դադարման մասին, նախարարը ըսաւ թէ կառավարութիւնը չէր կրնար միջամտել այս խնդրին։ Ցետոյ յայտարարեց թէ Երրեակ Դաշնակցութեան զօրութեամբ Աւստրիան եւ Իտալիան միացնող կապերը պէտք է այնչափ սեղմ ըլլան որչափ են Գերմանիան Իտալիոյ միացնողները։ Իտալիա հաւատարիմ պիտի մնայ այդ կուսակցութեան, որ խաղաղութեան հզօր երաչխաւորութիւն մըն է և որ արգելք մը չէ եղած Անգլիոյ և Ֆրանսայի հետ բարեկամութեան։

—Վիքդոր Էմմանուէլ Թագաւորը այսօր ունկնդրութիւն չնորհեց ֆրանսական դեսպանին։

ՎԻԵՆՆԱ.— Երկու տէրութեանց պատուիրակութիւնները գումարուեցան այսօր։ 1904ի հասարակաց ելմտացոյցին մէջ, պատերազմական նախարարը 15 միլիոն քուրոնի արտասովոր վարկ մը կը պահանջէ, բանակին նոր թնդանօթներ գնելու համար։ Արտաքին գործոց նախարարն ալ վարկեր կը պահանջէ՝ Միթրովիցայի մէջ հիւպատոսութիւն մը և Սոֆիայի մէջ զինուորական կցորդի պաչտօն մը հաստատելու համար։ Հիւպատոսութիւնը առեւտրական պատճառներով պիտի հաստատուի։

ԺԸՆԷՎ.— Երկու մեծ բարձրութեամբ ձիւն տեղացած է գրեթէ ամբողջ Սէնբլօնի մէջ։ Երթեւեկը քալելով կը կատարուի։ Ջերմաչափը զերօյէն 17 աստիճան վար է։

ԼՈՆՏՈՆ.— Հարաւային Ամերիկայէն կը ծանուցանեն թէ Քրիստոսի մէկ հսկայ արձանը պիտի կանգնուի Արժանթինի եւ Չիլիի սահմանագըլուխին վրայ։

ԱՅՍ ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ

ԼՈՆՏՈՆ, 16 Դեկտ.—Անգլիոյ նախարարաց խորհուրդը այսօր նկատողութեան առաւ Ճաբոնի կողմէ ղրկուած ղեկոյց մը, ինչպէս նաեւ Թօքիոյէն հասած հեռագիրները որոնք խիստ յոռետես գոյնով մը կը ներկայացնէին կացութիւնը, Ռուսիոյ պատասխանին կարգ մը յօդուածներուն մասին որոնք անընդունելի կը նկատուին։

ՓԱՐԻԶ.—Ամերիկեան դրամատէրներու խմբակ մը առաջարկեց ռուսական կառավարութեան՝ չինել Սեւ ծովէն Պալթիկ ծովը ծրագրուած ջրանցքը, 300 միլիոն րուբլի ծախքով, այսինքն ռուս ճարտարագէտներու հաչուածէն հարիւրին 60 պակաս։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆԸ

ՕՍՄ. ՄԻԱՑԵԱԼ ՓՈԽՈՒԵԱԼ ՊԱՐՏԱԹՈՒՂԹ

Երէկ երեկոյ գոցուեցաւ	97.12½
Ամենէն բարձր գինը	97.15
Երէկուան վար գինը	97.06

ՌՈՒՄԷԼԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երէկ երեկոյ գոցուեցաւ	Ֆր.	131.
Երէկուան բարձր գինը		131.37½
» վար »		129.62½
Քարափ	»	505.
Էժիպսիէն Քրէտի Ֆօնսիէ	»	267.
Լօրիում	Ֆր.	72.50
Շիրքէթը Խայրիյէ	Լ. Օ.	30.
Պանք Նաս. Կրէս.	Ֆր.	439.
Թրամվայ բամնեթուղթ	Լ. Օ.	6.35
» պարտաթուղթ	Ֆրք.	486.
Թրամվայ	Ֆր.	110.

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

Մէճիտիէ արծաթ	ղչ.	107.31
Անգլիական ոսկի		109.37
Ֆրանսական ոսկի		87.08
Քրիմից		51.06
Բօլ		89.20
Ռուպլի թղթադրամ		8.64
Լոնտոն 3 ամիս		111.
Բարիզ		22.86

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՆԵՐ

ՓԱՐԻԶ 15 Դեկտ.	
Քրէտի Լիոնէ	1135.
Իտալ. Ռանթ	104.35
Օսմ. Մաքս	471
ՊԵՐԼԻՆ 15	
Ռումլ. Երկթ.	141.25
Ռուբլի (100ր)	216.18
Փոխանակագիր Լոնտոնի վրայ	20.24
ՎԻԵՆՆԱ 15	
Ռումլ. Երկթ.	139.
Օսմ. Րէժի	359.
ԼՈՆՏՈՆ, 15	
Օսմ. քօնս. իւնիֆիյէ	88.—
Անգլ. գօնս.	89.12
Պանք Օթթոման	14.12
Չէք Բարիզի վրայ	25.38

«ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ»Ի ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

Վ. Մ. Զալգարա.—80 ղչ.ով կ'ըլլայ, դրամը կանխիկ վճարելու պայմանով։

ՍԿԻՒՏԱՐԻ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԸ

Սկիւտարի աղքատ հիւանդաց խնամակալութիւնը չնորհակալութեամբ կը ծանուցանէ հետեւեալ նուիրատուութիւնները։

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայր՝ Ս. Խաչ եկեղեցւոյ տօնախմբութեան առթիւ 108 ղրչ.։ Ս. Մազլըմեան՝ տօքթ. Աչճեանի ամուսնութեան առթիւ 54 ղրչ.։ Մերսինի վաճառականներէն Մ. Գըլըճեան, իր ճամբորդութեան առթիւ, ձեռամբ Թ. Սուրէնեանի 108։ Ն. Ցակոբօֆ՝ իր քրոջ տկն. Երանուհի Պիւքիւճեանի հոգւոյն համար 2 ոչխար մատաղ։ Տ. Լութֆեան՝ ձեռամբ Գ. Գավաֆեանի 10։ Ոմն իր անդրանիկ վաստակին առթիւ 20։ Պ. Պալթաեան իր որդւոյն ամուսնութեան առթիւ 40։ Օ. Մինասեան խնամակալութեանս 292 294 և 296 թիւ կրպակները իր կողմանէ ապահովագրած և ընկալագիրը՝ յղած է խորհրդոյս։ Հ. և Լ. Գավաֆեան 54 ղրչ. իրենց մօր մահուանը առթիւ։

Աղքատ հիւանդաց խնամակալութեան

Ատենադպիր — Ատենապետ

Վ. Փափազեան — Միհրան Պէզազեան

ԿՕՏԻՆԱՅԻ ԲՄՊԵԼԻ

Ցօդատապային բոլոր հիւանդութիւնները, ինչպէս նաեւ գլխու ցաւ, ջղացաւութիւն, մէջքի ցաւ, կանակի ցաւեր եւ ծունկներու ցաւեր արմատական կերպով կը բուժուին ԿՕՏԻՆԱՅԻ դարմանով։
Ամբողջ Թուրքիոյ համար Ներկայացուցիչ Տ. Պ. ՏԱՎԻՏՕ եւ Ընկ., Գալաթիա խան թիւ 5։

ՅՕԴԱՑԱՒ ԵՒ ՅՕԴԱՏԱՊ

ԱՊԱՀՈՎ ԲՈՒԺՈՒՄ

Պատրաստուած Աւստրիոյ-Հունգարիոյ Կայսերական-արքայական համալսարանի տարրաբաններուն
Ռ. ԵՒ Ժ. ԿՕՏԻՆԱՅԻ կողմէ

ԿՕՏԻՆԱՅԻ ԲՄՊԵԼԻ

Կը գտնուի նաեւ Վիեննայի Դաստակերտի դեղի մթերանոցը եւ ուրիշ դեղարաններ։ Գատըգիւղի եւ Սկիւտարի կողմը պէտք է դիմել Պ. Կ. Մասլէնիի Գատըգէօյի կողմի ընկերութեան գրասենեակին դիմացը։

Գաւառները երբեք չէշէն պակաս չի չէ ղրկուիր

ՔՐԷՏԻ ԼԻՈՆԷ

ՀԱՍՏԱՏՈՒԱԾ 1863ԻՆ
ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐ.

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 250,000,000 ՖՐԱՆՔ
ԱՄԲՈՂՋՈՎԻՆ ՎՃԱՐՈՒԱԾ

Գլխաւոր Գործակալութիւն.— Ղալաթիա կամուրջին գլուխը։

Բերայի Մասնաճիւղ.— Մեծ-փողոց թիւ 333։

Պոլսոյ Մասնաճիւղ.— Սուլթան Համամ, Ալլահվէրտի Խան։

Գլխաւոր գործակալութիւնը եւ մասնաճիւղերը Պանքայի վերաբերեալ ամէն տեսակ գործառնութիւններ կ'ընեն։

Ղալաթիոյ գործակալութիւնը ինչպէս նաեւ Բերայի մասնաճիւղը ունին վարձու դրամարկղներ, որոնք տոկունութեամբ ու վարձքի չափաւորութեամբ տեսակէտով անմրցելի են։ Վարկագրերու տրամադրութեան տակ դրուած են Ղալաթիոյ եւ Բերայի գրասենեակներուն մէջ սրահներ Պոլսոյ մասնաճիւղը ապրանքի փոխարէն փոխատուութիւններ կ'ընէ եւ իբր գրաւ կ'ընդունի ապրանքներ, որոնք ի պահ կը դրուին առանց վարձքի Սիրքէճիի մէջ անհրաժեշտ իր մասնաւոր մթերանոցին մէջ։

ՏԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ

—օ—

ՏՔԴ· ՄԱԼԽԱՍԵԱՆ
(ՎԿԱՅԵԱԼ ՓԱՐԻԶԷ)

Մասնագէտ

Վիրաբոյժ-Մանկաբարձ-կանանց հիւանդութեանց։

Ցիշեալ Տօքթորը իր Բերայի դարմանատունը փոխադրած է՝ կրկին Բերա՝ Սագըզ-Աղաճ փողոց թիւ 26։

Հիւանդներ կ'ընդունի անցեալին պէս ամէն օր իր բնակարանը կէս օրէն վերջ ժամը 1—4 (ք. ե.)։

Ժամադրութեամբ՝ կէս օրէն առաջ։

Կարօտ հիւանդները կը դարմանէ Բերայի (Ս. Երրորդութեան եկեղեցւոյ) Աղքատախնամ սրահը ամէն հինգշաբթի առաւօտէն մինչեւ կէս օր։

Մասնաւորներու տուներու մէջ վիրաբուժական օրթօբէտիք եւ ծննդաբերական չատ կարեւոր գործողութիւններ, մեծ ապահովութեամբ կարենալ կատարելու համար գիտական ամենավերջին մեթոտներու համապատասխանող կատարելագործեալ գործիքներու ամբողջութիւն մը հոգացուած է։24—13

ՃՕՐՃԻ ԲԱԲԲԱ

═∘═

ՋՈՒՀԱՆԵՐ—ԳԱԶՄԻՐՆԵՐ

Ղալաթիա Թերմէնէճիլերը
Քոմիսիօն խանին տակ թիւ 171
Եւ Պոլիս Սուլթան-Համամ
Հաճօբուլօ խանին դիմացը թիւ 17

Այս վաճառատունը Կ. Պոլսոյ մէջ Ջուհայի եւ Գազմիրի էն վաղեմի եւ քաջածանօթ վաճառատուներէն մէկն է, եւ այս անգամ Ռամազանի, Պայրամի, տարեգլուխի եւ ուրիշ տօնական օրերու առթիւ, Եւրոպայի ամէնէն հռչակաւոր Ֆրանսական եւ Անգլիական գործարաններէն բերած է նոր մթերք մը անմրցելի կերպով ընտիր կերպասներ, ինչպէս են քօսթիւմցուներ, բանթալօնցուներ, բալթօցուներ, եւ ուրիշ հագուստի յատուկ կերպասներ, բոլորն ալ առաջնակարգ գուտ բուրդէ, եւ վերջին նորաձեւութեան համաձայն։ Հագուստի մասին նուրբ ճաշակի տէր եւ զօղ եւ մասնաւոր հոգածութիւն ունեցող անձնաւորութիւններուն կը յանձնարարուի մասնաւորապէս յիշեալ վաճառատունը այցելել, ուրկէ մեծապէս գոհ պիտի մնան։ 20—12

ՋԱՎՈՒՐՏՕՂԼՈՒԻ
ՍԻՆԿԱՐԻ ԹՈՒՂԹ
Թիւ 14- ԹՈՒՂԹԻՆ ԿԷՕՄՐԻԿԻ -14 Թիւ

Այս սիկարի թուղթերը, որոնք խաբխու նշանը կը կրեն, իրենց ընտիր տեսակութեան հետեւանօք մեծ յաջողութիւն գտած ըլլալով, չատ մը կեղծերը երեւան ելած են։ Կեղծարարներուն դէմ օրինական միջոցներ ձեռք առնուած են թէեւ, բայց կը յանձնարարուի յարգոյ յաճախորդներուն ալ, որ մասնաւոր ուշադրութիւն ընեն նոյն թուղթերու տեսակին, ինչպէս նաեւ թիւթին կէօմրիւկի թիւ 14, մեր վաճառատան յատուկ վաճառանիշին, որովհետեւ ծխավաճառներէ ոմանք, աւելի շատ շահելու փափաքով, յաճախորդները կը խաբեն, եւ մեր ընտիր ու զուտ թուղթին տեղ վար տեսակ եւ կեղծ թուղթեր քշել կ'աշխատին։ Ամէն պաքէթի մէջ կրկին ու կրկին կը յանձնարարուի մասնաւորապէս ուշադրութիւն ընել Խարիսխ նշանին, եւ թիւ 34 թիւթին կէօմրիւկի պաշտօնական վրայ մեր վաճառատան վաճառանիշին։ 78-34

ՀԱՃԻ ՇԱՀԻՆ
ՄԵԾ ՀԱՑ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ պատրաստ

եւ չափու վրայ հանդերձներու, Կ. Պոլիս Սուլթան Համամ, Հավուզլը խանի մօտ, թիւ 25։

Այս վաճառատան հիմնադիրն, Արտակ Մօսիկեան, տարիներէ ի վեր, իր ուղղամտութեամբ յաճախորդներուն վստահութիւնը եւ համակրութիւնը գրաւած ըլլալով եւ փափաքելով իր գործառնութիւններն աւելի ընդարձակել, իրեն ընկեր-եղբայր առած է Վահան Տամլամաեան անուն փորձառու երիտասարդը։ Երկու ընկերներ պիտի աշխատին, պիտի ջանան իրենց բազմաթիւ յաճախորդներու գոհունակութեան արժանանալ եւ իրենց նշանաբանն պիտի ըլլայ՝ ճշդապահութիւն եւ աժան ծախել շատ ծախելու համար, ինչ որ առկէ առաջ Արտակ Մօսիկեանի ուխտն էր։ Վաճառատան մէջ հրապարակին վրայ նմանը չտեսնուած վարպետ ձեւող մը միշտ ներկայ է եւ պաշտօն ունի հակել թէ պատրաստ եւ թէ յանձնարարուած հանդերձեղէնաց լաւ եւ անթերի պատրաստութեան։ Կը խնդրուի ազնիւ յաճախորդներէն չմոռնալ Հաճի Շահինն եւ յիշել թէ միայն այս վաճառատունն է որ ինքնօգնութեամբ հիմնուած է, Ալլահ պէրէքէթ վերսին»ի գործնական գաղափարով։

Նոյեմբեր 1էն մինչեւ մայիս 1 վաճառատունն կիրակի օրերն բաց է։ Մէկ թիւ 2 գրուշ, տակարկութիւն չկայ։

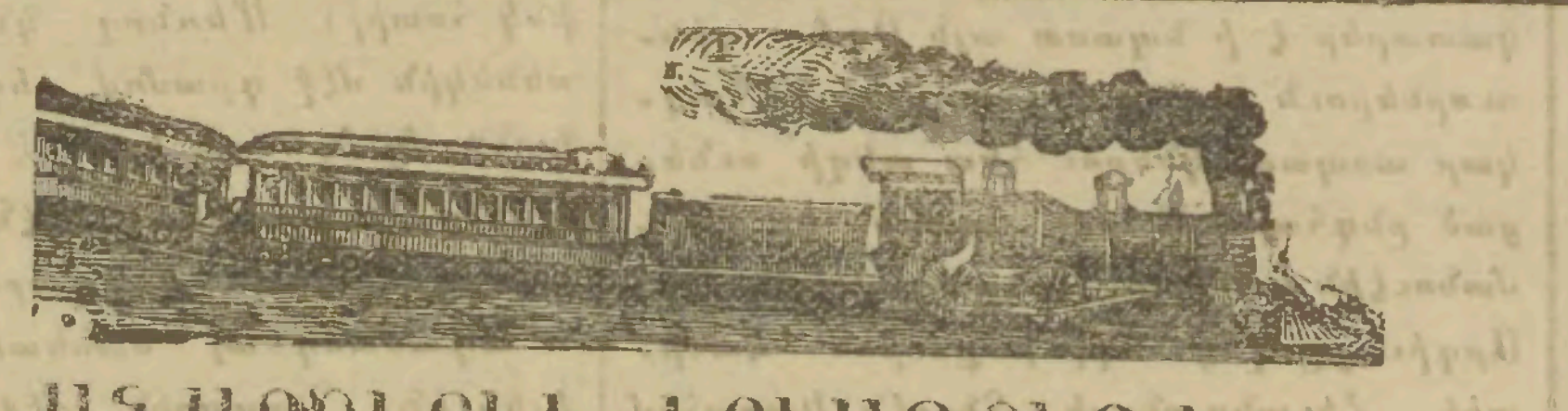
ՀԱԳՈՒՍՏԻ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
Գ. ԷՐՄԷՆԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլիս, Սուլթան Համամ, Թօփալեան խան

Թօփալեան խանի յիշեալ մեծ վաճառատունը որ հանդերձեղինաց վաճառատուններուն էն հինը եւ էն նշանաւորն եղած է, բնաւ իր անունը եւ տեղը փոխած չէ, եւ իր տէրը, Գ. Էրմէնեան վաճառատան գործառնութեանց մէջ ա՛լ աւելի կանոնաւորութիւն մտցուցած է։

Կը ծանուցուի յաճախորդներուն թէ Թօփալեան խանի չրջակաները գանազան անուններով եւ վերջերս բացուած հանդերձեղինաց վաճառատուները Գ. Էրմէնեան եւ Ընկ. վաճառատուներուն գետ ո եւ է առնչութիւն եւ կապակցութիւն չունին։ Հետեւաբար յաճախորդները կը հրաւիրուին դիմել Թօփալեան խանի վաճառատունը։

Կիրակի օրերն ալ բաց է։

ԱՆԱՏՕԼՈՒԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

ԿԱՌԱԽՈՒՄԲԵՐՈՒ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԵԱՆՑ ՑՈՒՑԱԿԸ 1903 ՆՈՅԵՄ. 1ԷՆ(Ն Տ.)ՍԿՍԵԱԼ

ԵՐԹ
ՀԱՅՏԱՐ ՓԱՇԱ—ՓԷՆՏԻՔԻ ԳԻԾ

ԿԱՌԱԽ. ԹԻՒ	2*	34	4	6	8	36	10	12
ԿԱՅԱՐԱՆ	ժմ.	Ա. Ժ.	ժմ.	ժմ.	ժմ.	ա. ժ.	ժմ.	ժմ.
	Առաւ.	Առաւ.	Առ.	Առաւ.	իրիկ.	իրիկ.	իրիկ.	իրիկ.
ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ մկ.	1 29	1 45	3 44	5 33	7 17	8 45	10 34	12
Հայտար փաշա ժմ.	1 49	2 5	4 4	5 53	7 37	9 5	10 54	12 50
մեկնում	1 54	2 25	4 9	6 —	7 42	9 17	11	12 25
Գըզըլ Թօբրագ	2 2		4 17	6 8	7 50	9 26	11 8	12 33
Ֆէնէր Պօղչէսի	2 5	2 36	4 20	6 1	7 53	9 30	11 11	12 36
Կէօզ Թէփէ	2 9		4 24	6 15	7 57	9 36	11 15	12 40
Էրէն Քէօյ	2 13	2 47	4 28	6 19	8 2	9 41	11 20	12 45
Պօսթանճը	2 20	2 57	4 34	6 25	8 08	9 53	11 26	12 51
Մալթէփէ	2 28	3 3	4 42	6 33	8 16	10 2	11 34	12 59
Գարթալ	2 39	3 22	4 52	6 43	8 27	10 19	11 44	1 9
Փէնտիք ժմ.	2 46	3 32	4 59	6 50	8 34	10 30	11 51	1 16

ԴԱՐՁ

ԿԱՌԱԽ. ԹԻՒ	1**	3***	5****	7	31	9	11	13	33
ԿԱՅԱՐԱՆ	ժմ.	ժմ.	ժմ.	ժմ.	առաւ. ժմ.	ժմ.	ժմ.	ա. ժ.	ա. ժ. ժմ.
	Առաւ.	առաւ.	առաւ.	առաւ.	առաւ.	իրիկ.	իրիկ.	իրիկ.	իրիկ.
Փէնտիք մկ.	1 25	1 54	2 28	3 14	4 37	6 5	8 16	10 08	11
Գարթալ	1 33	2 2	2 37	3 23	4 51	6 58	8 26	10 16	11 13
Մալթէփէ	1 43	2 12	2 47	3 33	5 5	7 8	8 37	10 26	11 33
Պօսթանճը	1 51	2 21	2 56	3 41	5 19	7 6	8 47	10 34	11 46
Էրէն Քէօյ	1 58	2 28	3 3	3 50	5 32	7 23	8 56	10 40	11 57
Կէօզ Թէփէ	2 2	2 32	3 07	3 54	5 36	7 27	9	10 44	
Ֆէնէր Պօղ.	2 7	2 37	3 11	3 58	5 41	7 31	9 4	10 48	12 7
Գըզըլ Թօբ.	2 10	2 40	3 14	4 1	5 45	7 34	9 8	10 51	
Հ. փաշա ժմ.	2 17	2 47	3 21	4 8	5 53	7 41	9 16	10 58	12 17
մեկնում	2 23	2 53	3 27	4 15	6 3	7 46	2 21	11 3	12 32
Կամ. ժմ.	2 43	3 13	3 47	4 35	6 23	6	9 4	11 23	12 52

(*) Այս կառախումբը պիտի երթեւեկէ 1904 փետր. 1էն սկսեալ
(**) Նոյնպէս։
(***) Այս կառախումբը պիտի բանի 1903 Նոյ. 1էն մինչեւ 15 եւ յետոյ 1904 Յունվ. 16էն մինչեւ 31
(****) Այս կառախումբը պիտի բանի 1903 Նոյեմբեր 16էն մինչեւ 1904 յունվ. 15, եւ ապա 1904 փետր. 1էն սկսեալ։
Բարաքէօյի կամուրջին համար եւ Կամուրջէն ղրկուած բեռներուն ուղղակի արձանագրութիւնները տեղի պիտի ունենան միայն հետեւեալ կառախումբերուն համար .— Ա. Կամուրջին համար.—Թիւ 3, կամ 5, 31, 11, 13 եւ 33։
Բ. Կամուրջէն.—Թիւ 34, 36, 6, 10, 12։

ԵՐԹ ՀԱՅՏԱՐ—ՓԱՇԱ ԷՆԿԻՒՐԻԻ ԳԻԾ ԴԱՐՁ

ԿԱՌ. ԹԻՒ / ԿԱՅԱՐԱՆ	34 (Առ. ժմ.)	36 (Առ. ժմ.)
ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ	1 45	8 45
Հայտար փաշա ժմ.	2 5	9 5
մկն.	2 35	9 17
Գըզըլ Թօբրագ		9 26
Ֆէն. Պօղչէսի	2 36	9 31
Կէօզ Թէփէ		9 36
Էրէն Քէօյ	2 47	9 41
մկն.	—	
Պօսթանճը	2 57	9 50
Մալթէփէ	3 05	10 02
Գարթալ	3 22	10 19
Փէնտիք ժմ.	3 32	10 30
մկն.	3 37	10 46
Թուզլա	3 59	11 07
Կեպզէ	4 19	11 27
Տիլ Իսքէլէսի	4 41	11 49
Թավշանճըլ	4 51	11 59
Հէրէքէ	5 08	12 16
[illegible]	5 29	12 39
[illegible]	5 42	12 52
[illegible]	5 53	1 3
Իզմիտ ժմ.	6 7	1 17
մկն.	6 32	
[illegible]	7 7	
Սափանճա	7 31	
[illegible]	7 55	
[illegible]	8 38	
[illegible]	9 —	
[illegible]	9 29	
Լէֆքէ	9 53	
Վէզիր խան	10 28	
Պիլէճիկ ժմ.	11 9	
մկն.	11 20	
[illegible]	12 30	
[illegible]	1 1	
[illegible]	2 5	
[illegible]	2 36	
ԷՍԿԻՇԷՀԻՐ ժամանում կաթ. թիւ 133	3 15	
	Առաւ.	
Էսկիշէհիր մկն.	1	
[illegible]	1 44	
[illegible]	2 24	
[illegible]	3 4	
[illegible]	4 9	
[illegible]	4 58	
[illegible]	5 35	
[illegible]	6 9	
Պօլաթլը	7 3	
[illegible]	8 21	
[illegible]	9 15	
ԷՆԿԻՒՐԻԻ ժմ.	10	իրիկ.

ԹԻՒ ԿԱՌ. / ԿԱՅԱՐԱՆ	121 (Առ. ժմ.)	31 (Առ. ժմ.)
	Առաւ.	
ԷՆԿԻՒՐԻԷՆ մկն.	2 —	
[illegible]	3 47	
[illegible]	3 49	
[illegible]	5 16	
[illegible]	6 —	
[illegible]	6 27	
[illegible]	7 4	
[illegible]	8 01	
[illegible]	8 58	
[illegible]	9 48	
[illegible]	10 18	
Էսկիշէհիր ժմ. իրիկ. կաթ. թիւ 33	11	
	Առաւ.	
ԷՍԿԻՇԷՀԻՐ մկն.	11 40	
[illegible]	12 16	
[illegible]	12 48	
[illegible]	1 24	
[illegible]	1 58	
Պիլէճիկ ժմ.	1 48	
մկն.	2 58	
Վէզիր խան	3 34	
Լէֆքէ	4 9	
[illegible]	4 42	
Ակ Հիսար	5 8	
[illegible]	5 31	
[illegible]	6 25	
Սափանճա	6 41	
[illegible]	7 6	
Իզմիտ ժմ.	7 38	Առ.
մկն.	8 3	1 35
[illegible]	8 9	1 53
[illegible]	8 30	2 4
[illegible]	8 42	2 16
Հէրէքէ	9 10	2 43
Թավշանճըլ	9 2	2 54
Տիլ Իսքէլէսի	9 32	3 10
Կեպզէ	10 1	3 38
Թուզլա	10 23	4
Փէնտիք ժմ.	10 45	4 22
մկն.	11	4 37
Գարթալ	11 13	4 51
Մալթէփէ	11 33	5 5
Պօսթանճը	11 46	5 19
Էրէն Քէօյ	11 57	5 33
Կէօզ Թէփէ	— —	5 36
Ֆէնէր Պօղչէսի	12 7	5 41
Գըզըլ Թօբրագ	— —	5 45
ՀԱՅՏԱՐ ՓԱՇԱ ժմ.	12 17	5 53
մկն.	12 32	6 03
Ժմ. ԿԱՄՈՒՐՋ	12 52	6 23
	իրիկ.	Առ.

ԷՍԿԻՇԷՀԻՐ ԳՕՆԵԱՅԻ ԳԻԾ

ԵՐԹ ԿԱՅԱՐԱՆ	224 (Առ. ժմ.)	ԴԱՐՁ ԿԱՅԱՐԱՆ	223 (Առ. ժմ.)
	Առաւ.		Առաւ.
ԷՍԿԻ-ՇԷՀԻՐ մկ.	12 —	ԳՕՆԻԱ մկն.	12
[illegible]	12 42	[illegible]	12 42
[illegible]	1 39	[illegible]	1 47
[illegible]	2 33	[illegible]	2 27
[illegible]	3 15	[illegible]	3 9
[illegible]	4 10	[illegible]	4 8
[illegible]	4 39	[illegible]	4 35
[illegible]	5 03	[illegible]	5 13
[illegible]	5 14	[illegible]	5 53
Աֆիոն Գարահ.	6 01	[illegible]	6 15
[illegible]	6 41	[illegible]	6 40
Չայ	7 38	Չայ	7 33
[illegible]	8 21	[illegible]	8 20
[illegible]	8 45	Աֆիոն Գարահիսար	9 13
[illegible]	9 16	[illegible]	9 14
[illegible]	09 48	[illegible]	9 53
[illegible]	10 30	[illegible]	10 20
[illegible]	11 08	[illegible]	11 5
[illegible]	11 55	[illegible]	11 53
[illegible]	12 50	[illegible]	12 43
[illegible]	1 22	[illegible]	1 38
[illegible]	2 22	[illegible]	2 20
ԳՕՆԻԱ ժմ.	3	ԷՍԿԻ-ՇԷՀԻՐ ժմ.	3
	իրիկ.		իրիկ.

ԱԼԱՅՈՒՆՏ—ՔԷՕԹԱՀԻԱՅԻ ԳԻԾ

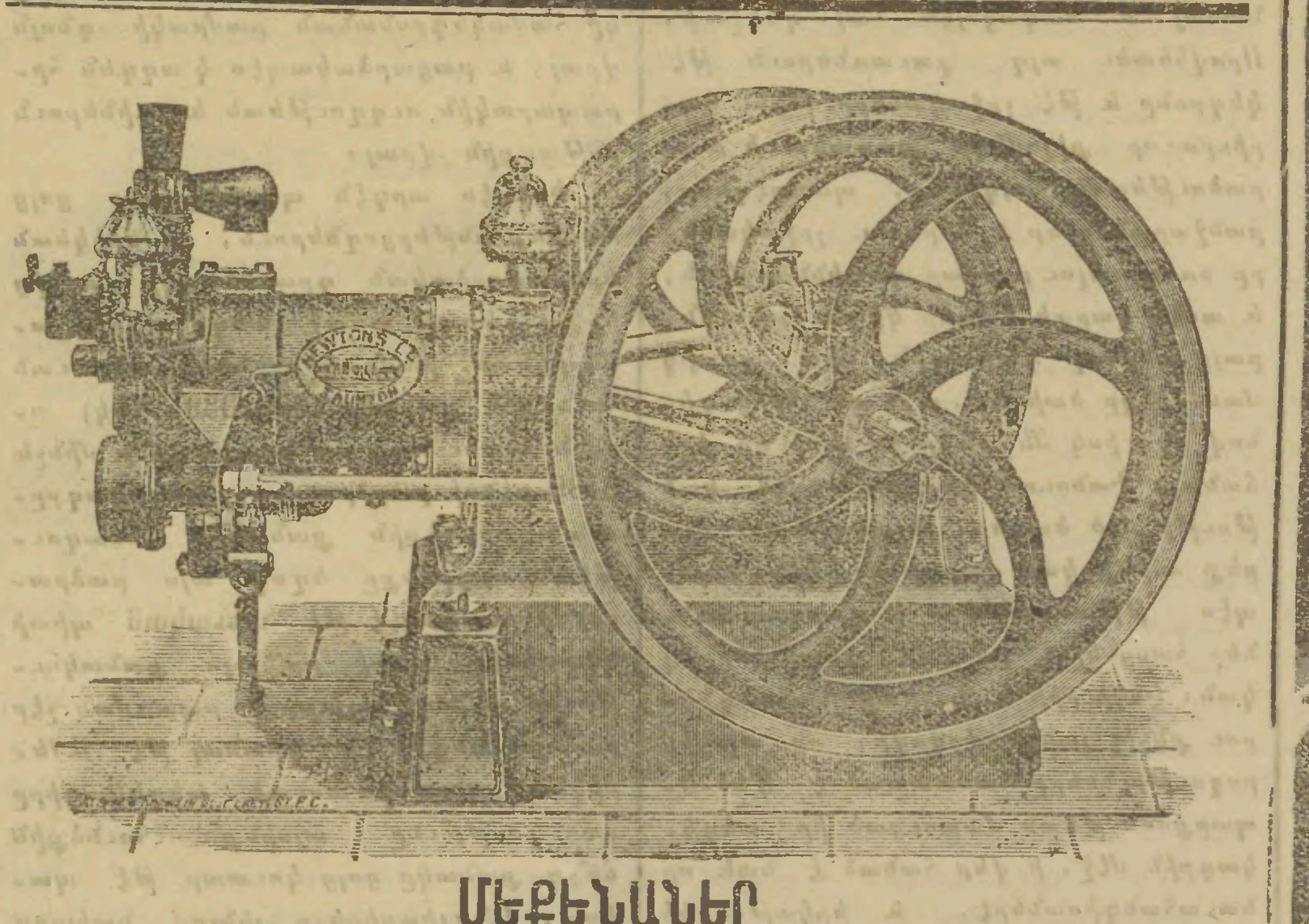
ԵՐԹ	Ա. Ժ. (կաթ. թիւ 323)	Ա. Ժ. (424)
	առաւ.	իրիկուն
Ալայունտ մկ.	2 35	12 45
Քէօթահիա ժմ.	2 55	1 5

ԴԱՐՁ	321	323
	առաւ.	իրիկուն
Քէօթահիա մկ.	1 40	11 45
Ալայունտ ժմ.	2	12 5

ՀԱՄԻՏԻԷ—ԱՏԱՓԱԶԱՐԻ ԳԻԾ

ԴԱՐՁ	421	423
	Ա. Ժ.	Ա. Ժ.
Ատափազար մկ.	5 42	7 12
Համիտիյէ ժմ.	6	7 30

ԵՐԹ	422	424
	Ա. Ժ.	Ա. Ժ.
Համիտիէ մկ.	6 30	8 00
Ատափազար ժմ.	6 48	8 18

ՄԵՔԵՆԱՆԵՐ

Երաշխաւորեալ առաջնակարգ անգլիական ապրանք։

Բարեխղճով եւ կազմ ամենէն դիւրինկերպով չարժող մեքենաներ ամենէն ընտիրը, եւ ինչ որ աւելի կարեւոր է՝ ամենէն աժանն են։ Այդ մեքենաները մասնաւորապէս յինուած են Պաթումի քարիւղի գործածութեան համար։ Ամէն մեծութեամբ մեքենաներ կան, մէկէն մինչեւ 25 եւ աւելի ձիու ուժով։ Մանրամասնութեանց եւ գիներուն համար դիմել առ

ՏԵԱՐՔ ՃՈՐՃ ՊԷՅՔԸՐ ԵՒ ՈՐԴԻ
12 Խորասանճի խան, ՍԻՐՔԷՃԻ, ՊՈԼԻՍ,
Միակ Ներկայացուցիչ ամբողջ Տաճկաստանի։

ՀԱԶԱՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

ՀԱԳԳԸ ԷՔՐԷՄԻ ԽԱՅԾՂԱՆ

Այս խայծղանի (գաթրան) ջուրը ամէն տեսակէտով նախընտրելի է եւրոպական կարգ մը խայծղանի ջուրերէ, որոնց բաղադրութիւնը անծանօթ կը մնայ, եւ որոնց համար կարգ մը «չարլաթան» ծանուցումներով յրագրական կեղծիքներ կը լեցուին։ Հագգը Էքրէմի խայծղանի ջուրը, որ արժանապէս գնահատուած է Օսմ. եւ օտար բժիշկներէ եւ պաշտօնապէս արտօնուած կայս. Բժշկական վարժարանէն, բնաւ չի վնասեր գայն գործածողներու ստամոքսին, եւ մեծապէս օգտակար է կուրծքի, հարբուխի, ինֆլուէնցայի, դժուարաշնչութեան, միզանցքաբորբոքման եւ ուրիշ հիւանդութիւններու համար։

ԳԻՆ 5 ՂՐՈՒՇ

Կը գտնուի գլխաւոր դեղագործներու քով, եւ դեղօրէից մթերանոցներու մէջ։ 80—18

ԹԵՐԹՕՆ «ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ»Ի (52)

Պ. ՊՕՒԹՕՊԻ

Երեք Բախտախնդիրները

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ՈՍՏԻԿԱՆԻ ՄԸ ՕՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

Զ.

ԳԻՒՂՈՆ ՀԷՑԼԻ ՀԵՏՔԻՆ ՎՐԱՅ

—Շատ պիտի փափաքէի այդ Պ. Պէլլին անգամ մըն ալ տեսնել։ Բեղնաւոր երեւակայութեան տէր մէկը կ'երեւայ. եւ ձեր ինծի բասծին նայելով, կատարեալ ապուշ մը պիտի ըլլայի, եթէ իր սափրումներուն տեղի տալով Հարաւ. Ամերիկա երթայի։

—Ատկէ չատ գլխու ցաւեր յառաջ պիտի գային թէ՛ ձեզի եւ թէ մեզի, բայց մանաւանդ մեզի, պատասխանեց խօսակիցս։ Այսօր իսկ խնդիրը պիտի ներկայացնեմ մեր Վարչական Խորհուրդին։ Մեր չահը կը պահանջէ որ երեւան հանենք այդ մարդը եւ հասկնանք թէ ի՛նչ է այս իր ընթացքին չարժառիթը։ Եթէ նոր տեղեկութիւն մը ստանաք, հաճեցէք մեզի իմացնել, սիրելի Պարո՛ն։

—Հաճոյքով պիտի ընեմ այդ բանը, պատասխանեցի։ Պէտք է որ այս խընդիրը պարզուի հնար եղածին չափ չուտով։ Այս ամէնուն մէջ գաղտնալից բան մը կայ։

Այս ըսելով չնորհակալութիւն յայտնեցի ինծի ցոյց տրուած բարեացակամութեան համար, եւ դուրս ելայ՝ հոն գացած ժամանակէս աւելի չփոթած վիճակի մէջ։

Փրասեննեակս հասնելուս Պ. Էտուըրտ Պէլլի այցաքարտը գտայ, հանելով Սանթա-Բրուքսի հանքային ընկերութեան գրասենեակը ղրկեցի։

Կէսօրէն վերջը նոր անակնկալ մը կը սպասէր ինծի։ Մինչ իմ կոյր յաճախորդիս՝ Բրգուողըրէ՝ Նամակ մը գրելու զբաղած էի, հեռաձայնով լուր առի թէ հանքային ընկերութեան վարիչը ուրիշ հետ առտուն տեսակցեր էի կը փափաքի տեսակցութիւն մը ունենալ հետս։

—Նոր բա՞ն մը երեւան հանեցին արդեօք. ըսի ինքնիրենս։ Պիտի կրնա՞մ լուսաբանել արդեօք Պ. Էտուըրտ Պէլլին չրջապատող գաղտնիքը։

Քառորդ ժամ մը ետքը Սանթա-Բրուքսի ընկերութեան վարիչը սենեակս կը մտնէր։

—Բարիրիկուն Պ. Ֆէրֆաքս, ըսաւ։ Եթէ կը թոյլատրէք մէկ քանի հարցումներ պիտի ուղղեմ ձեզի։ Պիտի իմացնեմ նմանապէս թէ կարծեմ գտած եմ այն մարդը որ այս կերպով բանաւորած է իմ տեղոյս։ Այս առտու չատ տարօրինակ նկարագրութիւնը ըրիք ձեր գրասենեակը ներկայացող մարդուն, կրնա՞ք աւելի որոշ տեղեկութիւններ տալ. օրինակի համար, մարմնոյն վրայ գտնուած մէկ նշանը ըսել, վերջապէս այնպիսի բան մը որ կարենայ ապահովել մեզ իր ինքնութեանը մասին։

—Ես առանց ունէ նշանի պէտք ունէնալու կրնամ ճանչնալ զինքը, ուր որ ալ տեսնեմ, գոչեցի։ Բայց քանի որ դուք այդպիսի մասնաւոր նշանի մը ակնարկութիւն կ'ընէք, ըսեմ ուրեմն թէ ձախ այտին վրայ վէրքի եռանկիւն սպի մը կար։

—Ծի՛չդ միեւնոյն մարդն է, ըսաւ այցելուս։ Իրողութիւնը չատ տարօրինակ է։ Տակաւին կասկածներ ունէի երբ այս առտու քարտուղարս այդ մարդուն վրայ խօսեցաւ ինծի։ Բայց այս ժամուս բոլոր կասկածներս փարատած են. եւ հիմա ի զուր կը հարցնեմ ինքնիրենս թէ այդ մարդը ինչո՞ւ այդ տեսակ պատրուակով մը եկաւ ձեզ գտաւ։

—Կը հաճի՞ք քիչ մը աւելի բացայայտ խօսիլ, հարցուցի։ Դեռ ինծի չըսիք թէ ի՛նչ կերպով յաջողեցաք վեր առնել այն դիմակը որուն ներքեւ կը պահուըտի այն մարդը։

—Ներեցէք որ չարունակեմ։ Ձեր ըրած պատմութիւնը այն աստեն այնքան չփոթեցուցեր էր զիս, որ չէի կրնար երկու գաղափարներս իրարու միացնել։ Այսու հանդերձ, ձեզի պատմութիւն մը ընել խոստացայ, եւ պիտի պատմեմ ատիկայ։ Բաւական ժամանակ, թերեւս ութը կամ տասը տարի առաջ Արժանթինի մէջ հակօղ-պաշտօնեայ մը ունէինք, երիտասարդ տարիքի մէջ։ Փայլուն երիտասարդ մըն էր ան ամէն տեսակէտով, եւ կեանքի մէջ չատ լաւ պիտի յաջողէր, եթէ կարենար ուղղամիտ ընթացքի մը հետեւելու որոշում տալ։ Դժբախտաբար այդ բանը չկրցաւ ընել եւ հետզհետէ աւելի խարդախ ընթացքի մը հետեւեցաւ, որով օրին մէկը կատարած զեղծումները երեւան ելլելով անմիջապէս ճամբեցինք զինքը։ Արդ, երբ ըսեմ թէ այդ երիտասարդին զէմքին վրայ սպի մը կար ձեր նկարագրած ձեւով, այն ատեն կարծեմ կրնաք պէտք եղած եզրակացութիւնը հանել այս պատմէն։

—Թերեւս ատիկայ պարզ զուգադիպութիւն մըն է, ըսի։

—Ո՛չ, բնա՛ւ երբեք, նոյն այն մարդն է։ Եւ իմ հաստատուն համոզումս պատճառն ալ այն է որ տակաւին հազիւ մէկ քանի օր առաջ մեր ընկերութեան քարտուղարը Լէտէնհալ Սթրիթի մէջ տեսեր է զինքը, բաւական կոկիկ կերպով հագուած։ Աստուած տար որ պարկեչտօրէն չահած ըլլար իր դրամը, բայց իր նկարագիրը լաւ գիտնալուս, կը տարակուսիմ այդ մասին։ (Շարունակելի)

ՏՔԴ. ԹԻՒԼԵԱՆ

Ի դիւրութիւն յաճախորդաց կը գտնուի ամէն օր միջօրէն ետքը մինչեւ 3 ժամ, Բիւյիւքեան դեղարանը Զմիւռէ գարու։

Ըստ առաջնոյն, առաւօտէն մինչեւ կէսօր, կը գտնուի Մագրիգիւղ։

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԽՆԱՄՔ ՆԵՐՔԻՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ։ 30—2